

Pedagogisch beleidsplan kinderdagverblijf 't Torentje

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Visie en pedagogische hoofddoelen
3. Werkwijze, maximale opvang en de leeftijdsopbouw van de stamgroepen
4. Emotionele veiligheid
5. Persoonlijke competenties
6. Sociale competenties
7. Waarden en normen
8. Basiscommunicatie
9. Kwaliteitszorg
10. Samenwerking met ouders

1. Inleiding

1.1 Voorwoord

Kinderdagverblijf 't Torentje biedt verschillende opvang mogelijkheden voor kinderen uit Oss en omgeving van 06.00 uur tot 18.30 uur en voorziet hiermee in de behoefte van ouders / verzorgers voor verantwoordelijke opvang voor hun kinderen. Kinderdagverblijf 't Torentje heeft een duidelijke visie en doelstelling die we graag uitdragen. Deze visie en doelstelling vormen samen het uitgangspunt voor ons dagelijks handelen.

1.2 Wat is een pedagogisch beleid

Het pedagogisch beleid is verbonden met het doel dat we als kinderdagverblijf willen bereiken, namelijk kwalitatief goede opvang bieden voor kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 4 jaar. Het doel staat vast en het beleid bepaald de weg die gekozen is om het doel te bereiken.

Het pedagogisch beleid geeft richting aan het dagelijkse handelen van onze pedagogisch medewerkers¹ en vormt tevens de basis voor de inrichting van de omgeving waarin het kind verkeert. Ouders voeden hun kinderen op. Dat is hun verantwoordelijkheid. Een deel van deze taak leggen zij echter neer bij anderen zoals bijvoorbeeld een kinderopvang. Voor de kinderopvangpartner moet daarom duidelijk zijn hoe met deze verantwoordelijkheid moet worden omgegaan. Het is dan ook van groot belang dat ouders en pedagogisch medewerkers met elkaar in gesprek raken en in gesprek blijven. Onder andere over de wijze waarop ieder kind wordt opgevoed, waar een kind zich goed bij voelt en op welke wijze het kind het beste tot zijn recht komt.

Kinderopvang is een sector die altijd in beweging is en daarom kan het zijn dat het pedagogisch beleidsplan aangepast zal worden na verloop van tijd, op basis van nieuwe inzichten. Daarom is er ieder jaar een evaluatie moment en zal het beleidsplan waar nodig worden bijgesteld.

Opvoedkundige inzichten zijn voortdurend aan veranderingen onderhevig zodat het altijd mogelijk moet zijn om dit beleid bij te stellen wanneer team en ouders daar goede redenen voor zien. Wij zijn ons ervan bewust dat wij niet aan alle wensen van ouders tegemoet kunnen komen. Wel staan wij open voor alle ideeën.

In de kinderopvang wordt gewerkt met groepen kinderen. In een groep leren kinderen met andere kinderen en volwassenen om te gaan, rekening te houden met elkaar en voor zichzelf op te komen. Binnen een groep is ieder individueel kind uniek en belangrijk. Een belangrijke basis voor vertrouwen tussen ouders en pedagogisch werker is een goede communicatie en samenwerking.

De ouder verdient respect als ervaren opvoeder. Onze pedagogisch medewerkers verdienen respect voor de door haar opgebouwde deskundigheid door middel van studie en ervaring. Over en weer vullen partijen elkaar aan en leren van elkaar.

1.3 Waarom een pedagogisch beleidsplan

Dit beleidsplan is bedoeld om:

- Aan iedereen die betrokken is bij de opvang van kinderdagverblijf 't Torentje, inzicht en duidelijkheid te geven ten aanzien van onze manier van werken.

---

¹ Daar waar gesproken wordt over pedagogisch medewerkers, kan ook gelezen worden pedagogisch medewerker.

- Nieuwe medewerkers en stagiaires op een adequate manier ondersteuning te bieden tijdens de inwerkprocedure.
- Ouders/ verzorgers inzicht te geven in onze manier van werken.

2. Visie en pedagogische hoofddoelen

2.1 Visie

Okido het Torentje streeft ernaar om de best mogelijke zorg te bieden aan de kinderen die ons zijn toevertrouwd. Dat betekent dat het kind centraal staat. De kinderen krijgen daarbij liefde, aandacht en ondersteuning bij hun eigen ontwikkeling. Hierin sluiten wij aan op de wensen en behoeften van het kind.

Daarnaast ontstaat er een persoonlijke band met kind en ouder. Op iedere groep staan daarom enthousiaste, betrokken, creatieve en vaste pedagogisch medewerkers. Dit zorgt ervoor dat de kinderen zich thuis voelen en ze zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Wij bieden de kinderen een veilige en uitdagende omgeving, waarin pedagogisch medewerkers zich ook blijven ontwikkelen.

2.2 Doelstelling

Het hoofddoel van kinderdagverblijf 't Torentje is het aanbieden van kwalitatief goede opvang voor kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 4 jaar. Voor het aanbieden van kwalitatief goede opvang is veel noodzakelijk. Hierbij spelen alle elementen die voorkomen binnen de kinderopvang een rol zoals de accommodatie, de pedagogische uitgangspunten, de werkwijze en niet te vergeten het samenwerken met ouders en andere belanghebbende organisaties.

In de Wet Kinderopvang wordt onder andere aangegeven wat de overheid verstaat onder kwaliteit in de kinderopvang: "Verantwoorde kinderopvang is kinderopvang die bijdraagt aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind in een veilige omgeving".

2.3 Pedagogische uitgangspunten

Om ons hoofddoel te kunnen realiseren maken wij onderscheid in vier verschillende opvoedingsdoelen welke voortkomen uit de wet kinderopvang:

1. Een gevoel van emotionele veiligheid bieden.
2. Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties bieden.
3. Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties bieden.
4. De kans om zich waarden en normen, de "cultuur" van een samenleving eigen te maken: socialisatie.

Om aan deze vier verschillende opvoedingsdoelen te kunnen voldoen maken wij gebruik van vijf verschillende pedagogische middelen die ons helpen aan de vier bovengenoemde opvoedingsdoelen te voldoen:

1. Onze pedagogisch medewerker-kind interactie
2. De fysieke omgeving
3. De groep
4. Het activiteitenaanbod
5. Het spelmateriaal

2.4 VVE

Steeds meer kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en kleutergroepen werken met voor- en vroegschoolse educatie (VVE-)programma's. De VVE-programma's zijn gericht op het voorkomen en

inlopen van achterstanden in de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen van twee tot zes jaar oud. Vaak zijn het anderstalige kinderen en kinderen uit lagere sociaal -economische milieus met een achterstand in taalvaardigheid. Deze achterstand is op de basisschool bijna niet in te halen. De Nederlandse overheid zet het VVE-beleid in om de kansen op een goede schoolloopbaan te vergroten. Met name taalstimulering is van belang. Onderzoek (Kloprogge & Van der Vegt, 2005) laat zien dat VVE-programma's die veel aandacht hebben voor taalstimulering, een positief effect hebben op de taalontwikkeling en cognitieve ontwikkeling van kinderen in achterstandssituaties. De VVE-programma's beginnen in de kinderdagverblijven en peuterspeelzalen (voorschoolse periode) en lopen door in de eerste twee groepen van de basisschool (vroegschoolse periode). Zo'n programma bestaat niet uit losse lessen; het is juist zo dat alles wat in de groep gebeurt, een belangrijke rol speelt.

Uk en Puk

Ook kinderopvang Okido 't Torentje is een geregistreerde VE locatie. Wij bieden op één stamgroep voorschoolse educatie aan. Dit is op onze peutergroep (Het rode blokje). We werken met het VVE programma Uk en Puk waarbij er iedere 6 weken een thema centraal staat. Het VVE-programma is uitgewerkt in weken waarin de volgende activiteiten en werkvormen zijn verwerkt:

- Kringgesprekken
- Spelactiviteit, grote en/of kleine kring
- Constructief/beeldend spelactiviteit
- Rekenactiviteit /rekenprikkel
- Woordenschat uitbreiding
- Sociaal/emotionele ontwikkeling

Er worden verschillende activiteiten per dagdeel aangeboden. Het kan dus zijn dat het kringgesprek en de creatieve verwerking op hetzelfde dagdeel worden aangeboden, en dat in de creatieve verwerking een rekenactiviteit is verweven.

Voor meer inhoudelijke informatie rondom VVE en onze concrete werkwijze hierop verwijzen wij u graag naar ons pedagogisch werkplan Uk en Puk Okido 't Torentje.

3. Werkwijze, maximale opvang en de leeftijdsopbouw van de stamgroepen

3.1 Leeftijdsopbouw van de stamgroepen

Bij kinderdagverblijf het Torentje worden de kinderen opgevangen in een stamgroep. Dit is een vaste groep kinderen in een eigen groepsruimte die qua sfeer en inrichting bij hun leeftijd past. Wel kan worden besloten om, aan het begin en aan het eind van de dag, kinderen in een andere ruimte te ontvangen of weer op te halen waarbij een vaste medewerker van de stamgroep op de groep aanwezig is. Met ouders en kinderen wordt duidelijk gecommuniceerd wanneer en hoe dit plaats vindt.

Elke vaste groep kent een team van pedagogisch medewerkers, het streven is een vast team van maximaal vier medewerkers. Voor kinderen en ouders wordt inzichtelijk gemaakt in welke stamgroep hun kind zit en welke vaste pedagogisch medewerkers bij welke groep horen.

Binnen kinderdagverblijf het Torentje werken we met één verticale dagopvanggroep en één horizontale groep. Op elke groep werken gekwalificeerde pedagogisch medewerkers en wordt er altijd rekening gehouden met de kind – leidster ratio. Aan de hand van de rekentool op

www.1ratio.nl zullen wij per dag bekijken hoeveel pedagogisch medewerkers op betreffende groep aanwezig moeten zijn.

- één pedagogisch medewerker per drie aanwezige kinderen tot 1 jaar;
- één pedagogisch medewerker per vijf aanwezige kinderen van 1 tot 2 jaar;
- één pedagogisch medewerker per acht aanwezige kinderen van 2 tot 3 jaar;
- één pedagogisch medewerker per acht aanwezige kinderen van 3 tot 4 jaar;

De stamgroep bestaat uit maximaal twaalf kinderen bij 0-1 jaar en maximaal zestien kinderen bij 0-4 jaar (waarvan maximaal acht kinderen tot 1 jaar).

Het blauwe blokje

In deze verticale groep wordt per dagdeel aan maximaal 16 kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar geboden. Deze groep heeft zijn eigen vaste pedagogisch medewerkers, zodat de continuïteit van de groep gewaarborgd blijft.

Het rode blokje (De peutergroep)

Op deze peutergroep wordt er per dagdeel aan maximaal 16 kinderen opvang geboden. Deze kinderen hebben de leeftijd van 2.5 tot en met 4 jaar. De groep heeft zijn eigen vaste pedagogisch medewerkers zodat de continuïteit van de groep gewaarborgd blijft. Op deze groep wordt dus VE aangeboden.

3.2 Verticale groep

Om de veerkracht van de kinderen verder te vergroten vindt de kinderopvang binnen Kinderdagverblijf het Torentje plaats in een verticale stamgroep. In een stamgroep bevinden zich kinderen van verschillende leeftijden tussen 0 en 4 jaar. Wij maken de bewuste keuze om te werken vanuit een verticale groep omdat dit naar onze mening belangrijke voordelen heeft, zoals:

- Kinderen van verschillende leeftijden leren rekening te houden met elkaar
- De oudere kinderen leren omgaan met jonge kinderen en leren rekening te houden met ze. Kinderen van verschillende leeftijden leren spelenderwijs enorm veel van elkaar hierdoor dragen wij bij aan het natuurlijke leergedrag van kinderen om elkaar te imiteren.
- Broertjes en zusjes kunnen, indien gewenst, bij elkaar op de groep geplaatst worden.
- Stabiliteit in de relatie tussen het kind en onze pedagogisch medewerkers omdat het kind gedurende vier jaar in dezelfde groep zal verblijven en dus niet hoeft te wisselen van groep.

3.3 Horizontale groep

Het rode blokje, ofwel de peutergroep, valt onder een horizontale groep. In deze stamgroep kunnen 16 kinderen van dezelfde leeftijd tussen 2.5 en 4 jaar opgevangen worden. Het rode blokje is net zoals de andere dagopvanggroepen dagelijks de hele dag geopend.

De peutergroep

De peutergroep is een fijne plaats waar uw kind spelenderwijs zich kan ontwikkelen en ontplooiën. Kinderen komen in contact met leeftijdsgenootjes, leren delen en omgaan met elkaar. Daarnaast maakt het kind kennis met verschillende soorten materialen die voor de ontwikkeling van belang zijn. Door samen te plakken, kleien, verven, boekjes te bekijken, tafel- en kringspelletjes te spelen, ervaren de peuters hoe het is om iets in groepsverband te doen. De pedagogisch medewerker werkt volgens een vaste dagindeling om structuur in de groep te kunnen behouden.

3.4 Samenvoegen van groepen

Het kan zijn dat er tijdens een minimale bezetting van de groepen gekozen wordt om de groepen samen te voegen. Dit zal voornamelijk zijn op rustige momenten (vroeg ochtend/einde van de dag). Aan het begin van de dag starten we op één groep. Tot 7.30 uur zijn de groepen Blauw en Rood samen. De BSO gaat om 7.00 uur naar beneden. Aan het eind van de dag voegen we de groepen tussen 17.30 - 18.00 uur weer samen.

Mocht het zo zijn dat er een pedagogisch medewerker om 17.15 – 17.30 uur klaar is met werken volgens het rooster, maar er zijn op dat moment nog te veel kinderen aanwezig voor een pedagogisch medewerker dan blijft deze persoon langer. Dit wordt dan achteraf aangepast op het rooster.

Middels een digitaal registratiesysteem houden wij de tijden dat de kinderen bij ons zijn bij. Dit betreft de tijden waarop de kinderen gebracht worden, maar ook de tijden waarop kinderen opgehaald worden.

Ook op rustige dagen kan het zo zijn dat we groepen samenvoegen. De reden hiervoor is omdat het dan voor kinderen leuker is om het dagprogramma in een grotere groep te doorlopen zodat er meer kinderen zijn om mee te spelen. De twee pedagogisch medewerkers staan dan niet afzonderlijk op twee groepen, maar voegen de “kleine” groepen samen.

We zijn ons ervan bewust dat verticale groepen extra aandacht vraagt van de medewerkers.

Het gaat dan voornamelijk om:

- De combinatie van verzorgen en begeleiden (oudere kinderen kunnen jongere kinderen helpen bij de maaltijd).
- Goede balans vinden en behouden tussen individuele verzorging (specifiek een moment voor het kind individueel).
- Samenspel van kinderen (oudere kinderen kunnen tijdens het spel vaders en moeders de jonge kinderen betrekken in het spel).
- Activiteiten met de groep (specifiek op de leeftijd gerichte spelletjes doen dit kan door de leeftijdsgenootjes van beide groepen samen te voegen).
- Aandacht geven aan kleine groepjes (ontwikkelingsgerichte activiteiten doen met kinderen).
- Ingaan op de verschillende behoeftes van de kinderen.

Kinderen kunnen door het samenvoegen de kracht van de groep ervaren. Dat maakt hen minder afhankelijk van de pedagogische medewerkers. Het kinderdagverblijf wordt hiermee een gemeenschap waarin kinderen zich kunnen ontwikkelen en kunnen opgroeien met ondersteuning en begeleiding van de pedagogische medewerker.

3.5 Vaste gezichten criterium

Op elke groep werken vaste pedagogisch medewerkers. Zo zijn er voor de kinderen steeds vaste gezichten op de groep.

Het kan voorkomen dat een medewerker er niet is, bijvoorbeeld wegens vakantie, verlof of bij ziekte. We proberen dan als eerste een andere vertrouwde pedagogisch medewerker van de eigen groep in te zetten. Zo is er dan, in de meeste gevallen, altijd nog een andere vaste pedagogisch medewerker van die groep aanwezig. Maar mocht dit een keer niet zo zijn, bijvoorbeeld omdat de ene medewerker op vakantie is en de andere medewerker die dag ziek is, dan zal er een vertrouwde pedagogisch medewerker van een andere groep of een vertrouwde invalkracht op de groep komen te staan.

Doordat wij niet al te groot zijn, kennen de kinderen de andere pedagogisch medewerkers ook en andersom. Hierdoor voelt het, voor de meeste kinderen, al snel veilig en vertrouwd.

3.6 Verlaten van de stamgroep

Kinderen maken structureel gebruik van een vaste ruimte, namelijk de stamgroep. Sommige activiteiten die we gaan ondernemen kunnen niet op de stamgroep plaatsvinden en daarom wordt er voor gekozen om tijdelijk de stamgroep te verlaten.

Zo maken wij gebruik van ons Atelier. Dit is een mooie ruimte aan het Blauwe Blokje vast waar onze knutselpullen staan en waar kinderen van Blauw, in kleine groepjes met een pedagogisch medewerker een activiteit doen. Wij hebben hiervoor gekozen omdat het op een verticale groep op sommige momenten wat prettiger kan zijn om een activiteit in een aparte ruimte te doen met een paar kinderen. Ook de kinderen van het Rode Blokje mogen gebruik maken van het Atelier als hiervoor de mogelijkheden zijn.

Wel blijft het aantal kinderen per pedagogisch medewerker van kracht, toegepast op het totaal aantal aanwezige kinderen op de locatie. Wanneer kinderen de stamgroep verlaten kunnen ze wennen aan andere kinderen en andere pedagogisch medewerkers binnen kinderdagverblijf 't Torentje.

De stamgroep kan worden verlaten voor:

- Gerichte leeftijdsgebonden activiteiten om kinderen extra te stimuleren in de ontwikkeling: Hierbij valt te denken aan zang / dans activiteiten, knutselactiviteiten, taalactiviteit, voorlezen;
- Open deuren beleid (dit wordt verderop in het beleidsplan toegelicht);
- Tijdens het buitenspelen zowel in de eigen buitenruimte als bij een uitstapje naar het bos bijvoorbeeld. Kinderen kunnen buiten ontladen van de drukte van de dag en zichzelf weer opladen. Daarnaast is geregeld buiten zijn ook erg gezond.
- Tijdens rustige momenten waarop beide groepen samengevoegd worden tot één groep. De vaste pedagogisch medewerkers zal dan met de kinderen meegaan naar de andere groep. Dit gebeurt of aan het begin van de dag, of aan het einde van de dag.

Na afloop van de activiteit gaan de kinderen vanzelfsprekend weer terug naar de eigen stamgroep. Wanneer kinderen hun stamgroep verlaten, gaat er altijd een eigen pedagogisch medewerker mee en wordt er ten alle tijden rekening gehouden met de kind-leidsterratio.

3.7 Extra dagdeel of ruiling

Het kan zijn, om wat voor reden dan ook, dat de ouder een extra dagdeel opvang af wil nemen of eenmalig wil ruilen van dagdeel. Wanneer de ouder hiertoe besluit zal dit altijd in (telefonisch) overleg met de manager of planner en de ouder afgestemd worden. Wij streven ernaar om deze kinderen op hun vaste stamgroep te plaatsen maar het kan voorkomen dat de kind - leidsterratio op de vaste stamgroep dit niet toelaat. Indien dit het geval is, vragen wij ouders om een toestemmings-formulier te tekenen waarmee zij akkoord geven om hun kind op de betreffende dag op een andere stamgroep te plaatsen. Wij proberen in dit geval het kind te plaatsen op een groep waarvan hij/ zij onze pedagogisch medewerker al een keer gezien heeft.

3.8 Drie uren – regeling

Aan het begin en einde van de dag zijn er minder kinderen aanwezig op het kinderdagverblijf. Tijdens de middagpauze van pedagogisch medewerkers slapen veel kinderen, waardoor minder kinderen actieve pedagogische aandacht behoeven. Om voor een bepaalde flexibiliteit te zorgen, is de drie-uursregeling van kracht. Deze drie-uursregeling is alleen toepasbaar op bepaalde tijdstippen.

Het is mogelijk dat ten hoogste drie uur per dag (niet aaneengesloten) minder beroepskrachten worden ingezet dan volgens de kind-leidster ratio is vereist, maar nooit minder dan de helft van het

benodigde aantal pedagogisch medewerkers. Staan er drie beroepskrachten op één groep dan zal er tijdens de pauzes een invaller, een pedagogisch medewerker van de BSO of iemand van kantoor op de betreffende groep komen helpen. Zo staan ze tijdens de pauzes altijd met z'n tweeën.

Afwijken van de vereiste kind – leidster ratio doen wij op de volgende tijden:

- In de ochtend tussen 06.00 – 08.30 uur.
- Tussen de middag tussen 12.30 – 15.00 uur.
- Aan het eind van de dag tussen 17.30 – 18.30 uur.

Wij hebben voor deze momenten gekozen, omdat aan het begin van de dag en aan het eind van de dag niet alle kinderen (meer) aanwezig zijn. En tussen de middag liggen er veel kinderen op bed. Hierdoor kunnen we juist op deze momenten het beste afwijken van kind-leidster ratio. Maar dagelijks wordt er dus per groep maximaal 3 uur afgeweken.

Is er in zo'n situatie slechts één pedagogisch medewerker op het kinderdagverblijf aanwezig dan wordt er ten alle tijden mee gekeken door de manager doormiddel van het camerasysteem (zie hiervoor ook subhoofdstuk camera toezicht). Wanneer er ergens tussen 06.00 – 18.30 uur sprake is dat een pedagogisch medewerker alleen staat op de groep, is er ten alle tijden een andere volwassenen in het pand aanwezig of binnen 15 min ter plaatsen die als achterwacht dient.

3.9 Werkwijze bij zieke kinderen

Kinderen kunnen wel eens ziek zijn. Het ene kind is ziek als hij koorts heeft (38 graden of meer) en een ander kind is ziek zonder koorts te hebben.

Als uw kind koorts, huilerig of hangerig is dan wordt u daarvan op de hoogte gebracht. Dit om u te informeren over de gezondheidstoestand van uw kind. In het belang van uw kind(eren) en anderen kinderen kunnen we u ook verplichten om uw kind op te halen. Daarnaast zullen wij ook met u overleggen als wij zien dat u kind zich niet lekker voelt maar geen koorts heeft. Dit om de situatie van u kind met u te bespreken en eventuele adviezen van u op kunnen volgen.

3.10 Ondersteuning door andere volwassenen

Onze beroepskrachten worden af en toe bij het werken ondersteund door andere volwassenen. Deze volwassenen zijn in dit geval ouders van kinderen die het kinderdagverblijf bezoeken. Wij maken geen gebruik van vrijwilligers binnen ons kinderdagverblijf. Ouders bieden hulp bij activiteiten zoals knutselen en naar het bos gaan. De taak van de volwassene is het ondersteunen van de medewerkers tijdens deze activiteiten waarbij de pedagogische medewerkers de leiding hebben. Om te voorkomen dat de rust en het dagritme van de kinderen zo min mogelijk wordt verstoord, beperken wij bij voorkeur zo veel mogelijk deze vorm van ondersteuning. Binnen Kinderdagverblijf Okido werken wij tevens met stagiaires. De stagiaires worden altijd boventallig ingepland als extra ondersteuning. Daarnaast conform de huidige wet en regelgeving kunnen pedagogisch medewerker kinderopvang niveau 3 en pedagogisch medewerker kinderopvang niveau 4 studenten vanaf leerjaar 2, bij goed functioneren, zo nodig formatief worden ingezet op de eigen stage-locatie bij ziekte of afwezigheid van één van de PM-ers. Zij blijven formeel echter stagiair, omdat ze dan wel nog onbevoegd zijn. Hierbij houden we ons aan de wettelijke richtlijnen van gemaximeerde inzet stagiaires per groep. Afhankelijk van het leerproces en hun bekwaamheid helpen de stagiaires ook mee tijdens activiteiten (zie ook kopje 8.10 in dit pedagogisch beleidsplan voor een uitgebreide beschrijving).

3.11 Dagritme

Praktijkschets: De dag begint onrustig: Kees moest erg huilen bij het afscheid van zijn moeder, Saar wordt laat binnengebracht en lijkt haar draai niet te kunnen vinden. Tijdens de fruitkring lukt het

Petra maar niet om de sfeer om te buigen binnen de groep. Ze besluit daarop het dagritme iets aan te passen. In plaats van het zingen van liedjes, vraagt ze welke kinderen met haar samen met de trein willen spelen. Het verschonen doet ze dan maar wat later. Door het samen spelen ontstaat een gevoel van verbondenheid en zijn de kinderen op hun gemak.

Er wordt gebruik gemaakt van een vast dagritme, wat ervoor zorgt dat kinderen houvast en vertrouwdheid ervaren. Om kinderen inzicht te geven in het dagritme wordt er gebruik gemaakt van pictogrammen. Op deze pictogrammen staat eenvoudig afgebeeld wat we aan het doen zijn, maar ook wat we nog allemaal gaan doen vandaag. Doormiddel van een aanduiding kunnen kinderen zien bij welke kaart we nu zijn en welke kaarten daarna komen. In het dagritme wordt een goede balans gevonden tussen rustige en actieve momenten en is er een balans tussen alleen spelen, spelen in kleine groepjes en spelen in de grote groep.

Wel houden wij in het dagritme rekening met het eigen dagritme wat kinderen tot één jaar thuis hebben. Wij volgen tot de leeftijd van één jaar hun eigen slaap- en voedingsschema. Voor de overige kinderen wordt wel het onderstaande schema gehanteerd. Wel kijken wij hierbij naar wat ieder kind individueel nodig heeft. Voorbeeld: Als ouders weg gaan en de kinderen hebben moeite met het afscheid nemen, laten wij de kinderen bewust afscheid nemen door mee te gaan tot de deur waar het kind kan zwaaien naar de ouder. Het is ten alle tijden mogelijk om iets van de dagindeling af te wijken. Dit kan in de volgende (niet limitatieve) gevallen aan de orde zijn:

- Het weer: Bijvoorbeeld wanneer het in de ochtend al vroeg begonnen is met sneeuwen of wanneer het in de zomer erg warm wordt.
- Feesten: Zoals sinterklaas / kerst maar ook verjaardagen van pedagogisch medewerkers
- Activiteiten buiten het kinderdagverblijf zoals naar het bos gaan, de kinderboerderij of een speeltuin.

06.00 – 08.30	Kinderen worden door de ouders gebracht. Ouders en pedagogisch medewerkers hebben een korte overdracht over eventuele bijzonderheden en er wordt aandacht besteed aan het afscheid nemen van de ouders. Kinderen die voor 7.30 uur gebracht zijn, krijgen bij ons een ontbijt. Met betrekking tot het aanbod van activiteiten zal er tussen deze tijd geen gestructureerde activiteit plaats vinden maar spelen de kinderen zelfstandig.
09.00 – 09.30	Jonge kinderen die tweemaal per dag slapen worden eerst verschoont en vervolgens op bed gelegd. De andere kinderen gaan gezamenlijk in de kring (of aan tafel) om liedjes te zingen, te praten over wat ze gedaan hebben / wat er speelt (bijvoorbeeld jullie gaan bijna op vakantie, of kindje x is vandaag jarig) of om voorgelezen te worden.
09.30 - 10.00	De kinderen die wakker blijven gaan aan tafel om fruit te eten en te drinken.
10.00 – 10.15	Kinderen die al zindelijk zijn gaan naar de wc en kinderen die nog niet zelfstandig zijn worden verschoond.
10.15 – 11.25	Er wordt een gezamenlijke activiteit uitgevoerd welke past bij de belevingswereld van kinderen en kinderen gaan naar buiten. Afhankelijk van het weer wordt er naar buiten gegaan of een extra activiteit of vrij spel aangeboden binnen. Wanneer het extreem mooi weer is, kan er ook voor gekozen worden om de activiteit buiten uit te voeren.

11.25-11.30	Kinderen die al zindelijk zijn gaan naar de wc. Alle kinderen gaan hun handen wassen en gaan vervolgens aan tafel voor de broodmaaltijd.
11.30 – 12.00	Kinderen eten de broodmaaltijd. Na de broodmaaltijd krijgen de kinderen een washand om hun gezicht mee te wassen.
12.15 – 12.30	Kinderen die een keer slapen worden verschoond en vervolgens naar bed gebracht. De kinderen van de peutergroep kunnen rusten / slapen op rustbedjes op de groep.
12.30-13.00	Tijd voor de pedagogisch medewerkers om in het ouderportaal te schrijven.
(12.30) 13.00 – 15.00	Rusttijd en pauze tijd van de pedagogisch medewerkers. Kinderen die wakker blijven, doen samen met onze pedagogisch medewerkers een rustige activiteit zoals kleuren en een boekje voorlezen of een ontwikkelingsgerichte activiteit zoals bouwen of puzzelen.
14.30 – 14.45	Kinderen die in bed liggen worden uit bed gehaald en verschoond. Kinderen die twee keer per dag slapen worden op bed gelegd. De kinderen die wakker zijn en zindelijk zijn gaan naar de wc en de overige kinderen worden verschoond. Kinderen die eerder wakker zijn, worden eerder uit bed gehaald.
14.45-15.15	Kinderen gaan aan tafel voor wat drinken en een koekje.
15.15 – 16.15	Kinderen mogen vrij spelen of doen een activiteit met onze pedagogisch medewerkers. Het kan ook zijn dat de kinderen naar buiten gaan en nog even lekker buiten mogen spelen.
16.15 - 16.30	Kinderen gaan opruimen en aan tafel voor warm eten. De kinderen worden voor het eten verschoont.
16.30 – 17.00	Kinderen eten de warme maaltijd.
17.00 – 18.30	Kinderen die zindelijk zijn gaan plassen en kinderen die nog niet zindelijk zijn worden indien nodig nog verschoond. Daarna mogen de kinderen vrij spelen totdat ze door ouders opgehaald worden.

3.12 Zorg en aandacht bij het eten

We hanteren een aantal basisregels om het eten met een grote groep kinderen goed te laten verlopen. Dit ondanks de verschillende eetgewoontes van huis uit.

Voordat we gaan eten zingen we altijd eerst een liedje.

- We eten allemaal tegelijk aan tafel. Het kan voorkomen dat een groep kinderen al heel snel klaar is met eten. Dan gaan deze kinderen vast van tafel met een pedagogisch medewerkers. Maar er blijft altijd een pedagogisch medewerker aan tafel om met de kinderen mee te eten.
- We gebruiken een bord om eten op te leggen en bestek.
- We proberen op te eten wat op ons bord ligt en te drinken wat in onze beker zit. Kinderen worden positief gestimuleerd.
- We zorgen dat er rust is tijdens het eten.

Medewerkers scheppen hiervoor de individuele voorwaarden; als kinderen daar aan toe zijn krijgen ze soms al een kindermesje bij hun bord om het smeren te oefenen, 'n grijpgrage eenjarige heeft niet andermans bordje binnen handbereik.

3.13 Plezier en gezelligheid tijdens het eten

1. Kinderen worden gestimuleerd om bepaalde dingen of hoeveelheden te eten.
2. Kinderen krijgen keuzemogelijkheden in wat ze eten. De eerste boterham is een gezonde boterham met kaas, smeerkaas of vleesbeleg.
3. We zorgen dat we de tijd hebben bij het eten.
4. Kinderen worden positief benaderd in hun eigen eetgedrag.
5. Kinderen bepalen zelf en leren zelf inschatten wat ze op kunnen, met een maximum van 3 boterhammen per kind. Het kind leert op deze manier te luisteren naar zijn eigen lichaam.

3.14 Hygiëne en kwaliteit bij het eten

1. Kinderen en medewerkers wassen hun handen voor en na het eten.
2. Wat op de grond is gevallen wordt niet meer opgegeten.
3. Iedereen eet van zijn eigen bord, drinkt uit zijn eigen beker.
4. We geven kwalitatief goede voeding namelijk; bruinbrood, vers fruit, beperkt suikers en vet, geen orgaanvlees.

3.15 Bereiding van babyvoeding

Ook bij het voeden van de baby's volgen we bij de bereiding de regels rondom veiligheid en hygiëne. We verwarmen de flesvoeding in de magnetron, gekolfde borstvoeding in de flessenwarmer. Het kan zijn dat een kindje niet direct zijn voeding drinkt. In dat geval mag zowel borst- als flesvoeding maar 1x extra worden opgewarmd. (Zie ook protocol fles / borstvoeding)

Voor we de voeding van de baby klaarmaken en voor het voeden wassen onze pedagogisch medewerkers de handen. Bij het voeden van de baby hebben we lichamelijk contact, oogcontact en volledige aandacht en we volgen het voedingsschema van de ouders. Baby's die het nodig hebben worden de hele dag door onze pedagogisch medewerker verzorgd. Tijdens het voeden moet de omgeving zo rustig mogelijk zijn.

3.16 Voeding

Het kind krijgt fruit, groente, brood, en drinken van het kinderdagverblijf. Alleen de flesvoeding nemen ouders zelf mee. Baby's krijgen volgens hun eigen voedingsschema fles- en/of borstvoeding.

Voor het fruit eten hebben kinderen altijd de keus uit meerdere variaties. Afhankelijk van de leeftijd wordt fruit in partjes of gepureerd aangeboden. Seizoensgebonden fruit zal afhankelijk van het seizoen worden aangeboden. Na het fruit eten wordt er lauwe thee of water gedronken.

Voor de broodmaaltijden hebben de kinderen keus uit verschillende soorten hartig broodbeleg en ook uit een paar soorten zoet broodbeleg.

Kinderen gaan voor de warme maaltijd aan tafel rond 16.30 uur. De warme maaltijd wordt aangeboden tot 17.00 uur en is een standaard onderdeel van de verzorging. Het kan voorkomen dat ouders op een bepaalde dag er de voorkeur aan geven om thuis met hun kind te eten, dan moeten ze dit duidelijk kenbaar maken en dan wordt hier rekening mee gehouden.

Afhankelijk van de leeftijd wordt het brood in kleinere stukjes aangeboden. In speciale gevallen wordt er wel eens iets extra's aangeboden: een tosti of pannenkoek bij de broodmaaltijd of een plakje peperkoek, etc.

We houden rekening met kinderen die bepaalde voedingsmiddelen niet mogen vanwege allergie, geloof, levenswijze of dieet. De ouders melden dit in de intakegesprekken en brengen indien noodzakelijk hun eigen producten mee naar het kinderdagverblijf. De kinderen van de vervroegde opvang mogen hun ontbijt wat ze van huis hebben meegenomen opeten op het kinderdagverblijf.

3.17 Slapen en rusten

Een groep heeft de beschikking over een slaapkamer per groep. Daarnaast beschikken we ook over een extra slaapkamer voor kinderen die bijvoorbeeld wat lastiger in slaap komen, of die heel gevoelig zijn voor geluid. Voor baby's en dreumesen die meerdere keren per dag slapen, wordt zoveel mogelijk het ritme van het kind aangehouden. Kinderen die één keer slapen, gaan na de lunch naar bed. Van het naar bed gaan wordt een ritueel gemaakt. De kinderen pakken bijvoorbeeld zelf hun knuffel of speen uit hun mandje en luisteren nog even naar een muziekdoosje of soms naar een verhaaltje in de slaapkamer.

Op de peutergroep krijgen de kinderen de mogelijkheid om even te rusten / slapen op rustbedjes op de groep.

3.18 Verschonen en zindelijk worden

Ook tijdens het verschonen, heeft de baby / of het kind onze pedagogisch medewerker helemaal voor zich alleen. De medewerker maakt contact met de baby en geeft hem/haar volledige aandacht. Onze pedagogisch medewerker handelt in een rustig tempo en benoemt wat zij doet. Oudere kinderen die er aan toe zijn, worden begeleid in het zindelijk worden. Kinderen gaan naar de wc en mogen zelf helpen bij het aankleden, de luier weggooien of het toilet doorspoelen.

4. Emotionele veiligheid

Praktijkschets: Tim, Jona en Lennert racen buiten op fietsjes. Ze gaan helemaal op in hun spel. Maar af en toe stoppen ze en kijken ze even in het rond. Waar zijn Kim en Ardie, hun pedagogisch medewerkers? Even kort oogcontact. Soms roepen ze wat. Dan voelen ze zich weer veilig en kunnen ze opnieuw opgaan in hun spel. Dit is een praktijkvoorbeeld van de manier waarop onze pedagogisch medewerkers de kinderen benaderen en bijdragen aan emotionele veiligheid.

Het bieden van een gevoel van veiligheid is de meest basale pedagogische doelstelling voor alle vormen van kinderopvang. Zowel in de wet kinderopvang als in het internationale verdrag voor de rechten van het kind zijn de rechten van kinderen op emotionele veiligheid vast gelegd. Een kind dat zich veilig voelt, voelt zich goed en heeft de energie om te leren en om zich te ontwikkelen.

Kinderen moeten zich 'thuis' voelen, zich kunnen ontspannen en zichzelf zijn. Pas dan kunnen ze zichzelf verder ontwikkelen. Deze emotionele veiligheid halen kinderen uit drie bronnen namelijk sensitief responsieve pedagogisch medewerkers aanwezigheid van leeftijdsgenootjes en de inrichting van de groepsruimte. Deze vormen worden in dit hoofdstuk beschreven evenals dat er in dit hoofdstuk wordt beschreven hoe deze vijf pedagogische middelen ingezet zullen worden om aan het eerste opvoedingsdoel 'Emotionele veiligheid' te kunnen voldoen.

4.1 Drie bronnen van emotionele veiligheid

1. Sensitief responsief:

De beschikbaarheid van sensitief reagerende opvoeders in de eerste levensjaren blijkt bevorderlijk voor de veerkracht van kinderen op korte en op de langere termijn. Onze pedagogisch medewerkers zijn sensitief, doordat ze de signalen die een kind aangeeft opmerken en daarop inspelen, zoals bijvoorbeeld een kind die zich niet goed voelt of een kind die behoefte heeft aan ondersteuning opmerkt en daarop in te spelen. Als een baby probeert om te rollen, zal onze pedagogisch medewerker de baby aanmoedigen en wanneer een kind bijvoorbeeld aan het spelen is met de blokken en onze pedagogisch medewerker ziet dat het kind het niet helemaal lukt een kasteel te bouwen zoals hij graag wil, speelt ze hierop in door vragen te stellen aan het kind over het kasteel en het kind te helpen en op deze manier motiveert ze het kind toch door te gaan met bouwen. Inspelen doen wij door goed te interpreteren en op een passende wijze te reageren. Op deze manier voelt een kind zich begrepen, geaccepteerd en veilig. Sensitieve responsiviteit draagt bij aan de ontwikkeling van een veilige gehechtheidsrelatie tussen kind en onze pedagogisch medewerkers. Onze pedagogisch medewerkers reageren responsief en dragen zo ook bij aan de ontwikkeling van de persoonlijke, sociale en morele competenties van kinderen.

2. Aanwezigheid van bekende leeftijdsgenoten:

In een vertrouwde groep kunnen kinderen gevoelens van verbondenheid en sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen. Om deze ontwikkeling te stimuleren, maken wij regelmatig horizontale groepen (zie paragraaf 3.3) door een activiteit te doen met de jongere kinderen of de oudere kinderen uit meerdere groepen bij elkaar te plaatsen. Kinderen kunnen zich dan aan andere leeftijdsgenootjes spiegelen.

3. De inrichting van de omgeving:

De inrichting van onze ruimte levert een bijdrage aan een gevoel van geborgenheid. Aandachtspunten waar we op gelet hebben zijn akoestiek, licht, kleur en de indeling van de ruimte. Daarnaast zorgen we voor een positieve en vrolijke groepssfeer en voor een duidelijk dagritme doormiddel van de dagritmekaarten en duidelijkheid over regels en afspraken.

4.2 Onze pedagogisch medewerkers-kind interactie

Onderdeel zijn van een grote groep geeft jonge kinderen het gevoel van vertrouwdheid. Een herhaald patroon in de dag, vaste pedagogisch medewerkers en vaste kinderen in de groep geven ouders een gevoel van veiligheid. Een kind zal zich pas gaan ontwikkelen wanneer het zich veilig en vertrouwd voelt bij onze pedagogisch medewerkers. De aanwezigheid van vaste pedagogisch medewerkers is hiervoor de basis. Op elke groep werken vaste pedagogisch medewerkers die in de ochtend hun foto op de deur hangen zodat kinderen bij binnenkomst meteen kunnen zien welke pedagogisch medewerkers die dag op hun groep staat.

Goed luisteren en kijken naar kinderen is hierbij van groot belang. Wij zien wat een kind leuk vindt, maar ook wat een kind lastig vindt. Hierdoor hebben wij oog voor de gebeurtenissen van kinderen en kunnen we hierop inspelen. Inspelen doen we door te praten, te zingen en kinderen te helpen daar waar de behoefte ligt.

Hechting:

Hechting is een term voor een duurzame gevoelsrelatie tussen een kind en één of meer specifieke personen met wie het kind regelmatig en intensief in contact is. Hechtingsgedrag is het gedrag waarmee die hechting tot stand komt. Het kind zoekt contact met onze pedagogisch medewerker met als doel het handhaven van contact met en de nabijheid tot de opvoeder.

De ervaring leert dat kleine baby's vaak niet heel veel moeite hebben met het wennen op de groep. De moeilijkste tijd is wanneer het kindje rond de één jaar is. Zij zitten dan net in de hechtingsfase en kunnen een hele nieuwe omgeving en opvoeders als van de opvang als bedreigend ervaren.

Natuurlijk is elk kind anders en gaat het bij het ene kind gelijk goed, bij het andere kan het soms tot wel drie maanden duren voordat het echt zijn draai helemaal gevonden heeft.

Hoe het kind zijn behoefte aan contact kenbaar maakt is afhankelijk van specifieke omstandigheden en van de leeftijd van het kind. Zo zal bijvoorbeeld een baby meer passief hechtingsdrang vertonen zoals zuigen, glimlachen en huilen. Een kind van een jaar zal meer nabijheid zoekend gedrag tonen zoals kruipen en volgen.

In een stabiele relatie raken de kinderen en onze pedagogisch medewerkers steeds beter op elkaar ingespeeld. Onze pedagogisch medewerkers leert signalen en gedragingen van het kind te interpreteren en het kind ervaart meer dat het met zijn signalen de opvoeder weet te bereiken. Om zo'n stabiele relatie op te kunnen bouwen is een zeker minimum aan contact en continuïteit vereist. Onze pedagogisch medewerker gaat veelvuldig en op een goede manier op de gedragingen en signalen van het kind in, waardoor het kind meer vertrouwen krijgt in zijn omgeving. Het kind ervaart de relatie met onze pedagogisch medewerker op deze manier als een basis van waaruit het veilig kan gaan onderzoeken.

Het doel is de mogelijkheden tot hechting uit te breiden. Bij hele jonge kinderen moet dit hechtingsgedrag nog ontwikkeld worden en moet de basis voor een veilige gehechtheid nog gelegd worden. Belangrijke fasen in de ontwikkeling in dit verband zijn de eenkennigheid (ongeveer 8 maanden) en de scheidingsangsten (ongeveer 9-12 maanden).

Omdat emotionele veiligheid hoog in het vaandel staat wordt onze pedagogisch medewerker goed begeleid en beoordeeld op onderstaande punten zodat onze pedagogisch medewerker zichzelf kan blijven professionaliseren. In alle manieren waarop wij het kind aanspreken, praten wij altijd vanuit de IK. Hierdoor blijf je dicht bij jezelf en kan een kind onze pedagogisch medewerker beter begrijpen.

1. De wijze waarop zij het kind benadert en aanspreekt; Onze pedagogisch medewerker benadert de kinderen op ooghoogte zodat er oogcontact is wanneer onze pedagogisch medewerker de kinderen benadert en aanspreekt
2. De dagelijkse omgang zoals plezier maken, grapjes uithalen en stoeien;

3. De wijze waarop zij een kind troosten, bevestigen, verzorgen en aanmoedigen; Kinderen worden getroost door even vast te pakken en door het kind te vertellen wat je ziet. Ik zie dat je verdriet hebt, kom maar even bij mij. Of door kinderen aan te moedigen in hun spel ,bijvoorbeeld; Ik zie dat jij al heel goed de blokjes op kan stapelen! Wat knap van jou.
4. De wijze waarop zij aansluiten op persoonlijke emoties en ervaringen van het kind; Onze pedagogisch medewerker speelt in op de belevenissen van het kind, door te vragen en te herhalen. Ik weet dat jij in het weekend naar het bos bent geweest. De blaadjes vallen buiten van de boom, net zoals jij van het weekend in het bos hebt gezien.
5. De mate waarin responsief dan wel restrictief op een kind wordt gereageerd; Ik zie dat jij ook graag met de auto van x wilt spelen. Maar x wil graag zelf met die auto spelen. Hier heb je nog een auto, net zo mooi zodat jij en x samen met de auto's kunnen spelen.
6. De mate waarin zij respect voor de autonomie van een kind tonen; Kinderen mogen zichzelf zijn bij onze pedagogisch medewerkers. Onze pedagogisch medewerker draagt bij aan respect voor de autonomie door ieder kind als uniek te behandelen.

Onze pedagogisch medewerkers krijgen ondersteuning en worden beoordeeld door de manager van het kinderdagverblijf. In principe is er altijd één van de managers dagelijks aanwezig. Tevens is ze het aanspreekpunt voor de pedagogisch werkers.

4.3 De fysieke omgeving

Een veilig pedagogisch klimaat stelt eisen aan de materiële omgeving. Deze omgeving moet hygiënisch en veilig zijn en kinderen moeten zich vrij kunnen bewegen zonder gevaar voor lichamelijk letsel. 100% veiligheid nastreven is onmogelijk en ook niet wenselijk. Een kind moet ook leren omgaan met situaties die niet veilig zijn. Een struik kan prikken en over speelgoed kun je vallen. Een kind moet immers ook leren dat er dat soort struiken zijn en leren omgaan met minder veilige situaties in zijn omgeving.

Daarnaast komt de omgeving tegemoet aan de veelzijdige ontwikkelingsbehoefte van kinderen. Onze pedagogisch medewerkers zorgen voor een balans tussen lichamelijke veiligheid en de behoefte van kinderen om te bewegen en te exploreren. Dit doen we door verschillende bewegingsactiviteiten aan te bieden. Tijdens deze activiteit legt de pedagogisch medewerker uit wat ze ziet. Er is aandacht voor alle basisbehoeftes van het kind en er is aandacht voor de behoefte om te leren en te ontwikkelen. Hierbij richten wij ons op de emotionele, sociale, motorisch-zintuigelijk, taal en communicatieve en de creatieve behoeftes van het kind. Er is plaats voor rust en actie en voor alleen en samen spelen. Kinderen kunnen veilig en ongestoord spelen met kansen om pret te maken en ondeugende dingen uit te halen. De groepsruimte is zodanig ingericht dat kinderen in de verschillende ontwikkelingsfasen zich optimaal kunnen ontplooien. Voor een gezonde ontwikkeling van kinderen is het van belang dat het kind vertrouwen heeft in zichzelf en in zijn omgeving. Het kind moet zich veilig en geborgen voelen in zijn omgeving. Onze pedagogisch medewerker draagt hier aan bij door leeftijdsgebonden speelgoed aan te bieden. Onze pedagogisch medewerker bouwt bijvoorbeeld met een kind en samen laten ze het gebouw omvallen om het daarna weer op te bouwen. Op deze manier leert onze pedagogisch medewerker de kinderen dat als iets kapot gaat, ze het daarna weer kunnen maken. Bij een baby kan een pedagogisch medewerker zorgen dat er voorwerpen aangereikt worden, zodat het die kan ontdekken. Gaandeweg gaat een baby zijn bewegingen steeds beter beheersen. Hij gaat zich omdraaien, grijpen, zitten, kruipen en lopen.

Onze binnenruimte maar ook onze buitenruimte is ruim opgezet en heeft veel natuurlijk licht inval door grote ramen. Ieder kind heeft een vaste stamgroep waar ze het grootste deel van de dag doorbrengen. De stamgroep bestaat uit een vaste groep en een vaste ruimte. De eigen groepsruimte is een herkenbare en vertrouwde plek voor het kind. De ruimte bevat meerdere soorten

spelmateriaal en meerdere hoeken zodat het kind afhankelijk van zijn behoefte kan spelen, waarmee het graag wil spelen.

Kinderen gaan soms ook naar een andere groep (open deuren) of de indoor speeltuin voor verschillende activiteiten, om zich verder te ontwikkelen en kennis te maken met andere kinderen en pedagogisch medewerkers. Voorbeelden van activiteiten zijn: bewegingsactiviteit of een gerichte ontwikkelingsactiviteit.

4.4 De groep

Kinderen worden opgevangen in een groep die afhankelijk van de leeftijd, een maximale groepsgrootte heeft. Om de veerkracht van de kinderen verder te vergroten vindt de kinderopvang binnen kinderdagverblijf 't Torentje plaats in verticale stamgroepen en één horizontale groep. In een stamgroep bevinden zich kinderen van verschillende leeftijden gezien verticale groepen naar onze mening belangrijke voordelen heeft voor de kinderen.

- Kinderen van verschillende leeftijden leren hierdoor om rekening te houden met elkaar: Bijvoorbeeld de oudere kinderen leren dat ze niet naast de baby een blokkentoren kunnen bouwen omdat er dan een kans is dat de toren op de baby omvalt en de baby zich dan bezeerd omdat deze niet snel weg kan (of zich zelfs nog niet eens kan verplaatsen)
- Kinderen leren van de verschillende leeftijden spelenderwijs enorm veel van elkaar. Een voorbeeld hiervan is de taal- en spelontwikkeling. Bijvoorbeeld: zang / dans activiteiten, knutselactiviteiten, taalactiviteit, voorlezen;
- Broertjes en zusjes bijvoorbeeld bij elkaar in de groep kunnen worden geplaatst indien gewenst.
- Kinderen kunnen elkaar leren kennen en herkennen, van elkaar kunnen genieten en zich aan elkaar kunnen hechten. Dit levert stabiliteit op in de relatie tussen het kind en onze pedagogisch medewerkers omdat het kind gedurende vier jaar in dezelfde groep zal verblijven en dus niet hoeft te wisselen van groep. Kinderen leren op deze manier goed de vaste pedagogisch medewerkers kennen, maar ook alle andere kinderen in de groep omdat ze samen opgroeien.

Het is voor kinderen belangrijk dat er op een dagdeel vaste punten zijn die herkenbaar zijn. Hiermee worden geen vaste programma's bedoeld die juist tot verstarring kunnen leiden maar werken we met vaste herkenbare terugkerende dingen zoals in een kringetje, eten, drinken en slapen. Dit is terug te zien in de dagritme kaarten die op de groep gebruikt worden. Het herkenbare en terugkerende geeft een gevoel van veiligheid en vertrouwen. De groep is een sociale leefgemeenschap waarin geoefend kan worden met eigen mogelijkheden, grenzen, aardigheid/onaardigheid, delen van plezier en gewenst en/of ongewenst gedrag.

4.5 Het activiteitenaanbod

Vaste activiteiten op vaste momenten bieden het kind zekerheid en structuur. Ook vaste rituelen zijn hier een onderdeel van. We doen dit door een ritueel van een liedje bij de maaltijd, rituelen bij het gaan slapen en rituelen bij het vieren van een verjaardag.

Daarnaast biedt het ons dagritme ruimte voor het kiezen van eigen activiteiten. Door te spelen ontwikkelt een kind zich en leert op hetzelfde moment. Het aan te bieden speelgoed hangt af van de fase waarin het kind zich bevindt. Kennis van onze pedagogisch medewerkers omtrent zintuiglijke, verstandelijke, emotionele en motorische ontwikkeling is hierbij van belang. Zo zal het kind door verschillend spel materiaal dingen leren zoals:

- het eigen lichaam (bijvoorbeeld het spelen met de eigen voeten);
- het verschil in gevoel bij het pakken van water, zand, klei, verf etc.;
- de zwaartekracht;

- ruimtelijk inzicht;
- mogelijkheden en beperkingen van de ruimte binnen en buiten;
- fijne motorische activiteiten;
- imitatie van de werkelijkheid;
- experimenteren met verschillende rollen (fantasiespel).

Onze pedagogisch medewerker heeft tijdens dit “leren” een stimulerende rol. Dit betekent niet dat zij actief bij het spel van het kind betrokken hoeft te zijn. Wanneer onze pedagogisch medewerker merkt dat een kind het nog net niet helemaal zelf kan, kan ze ervoor kiezen om een klein beetje hulp aan te bieden. Hierbij richt onze pedagogisch medewerker zich op de zone van de naaste ontwikkeling. Onze pedagogisch medewerker schat in wat een kind met een beetje hulp kan en wat helemaal buiten zijn of haar bereik ligt. Aanspreken in de zone van naaste ontwikkeling betekent dat pedagogisch medewerker de kinderen aanspreken op een activiteit die ze niet zelf kunnen, maar wel met hulp kunnen uitvoeren. Op deze manier trekken pedagogisch medewerkers de kinderen naar een hoger niveau. Wanneer onze pedagogisch medewerker in deze zone zit, krijgt een kind alle mogelijkheden om zichzelf te ontwikkelen. Helpen in de zone van de naaste ontwikkeling kan door het aanbieden van spelmateriaal dat past bij de ontwikkeling van een kind, en zij zorgt voor een omgeving waarin het kind tot spel kan komen door middel van verschillende spelhoeken, niet te veel speelgoed en rust. Zij dringt geen activiteiten op. Het kind krijgt de vrijheid om te spelen en daarin te “leren” in zijn/haar eigen tempo.

Pedagogisch medewerkers bieden het kind emotionele veiligheid bij activiteiten door:

1. Actief op te treden, passief bewaken en voelbare aanwezigheid.
2. Uitdagen en stimuleren tot grensverkenning van het eigen kunnen.
3. Troostend, helpend en bevestigend.
4. Door een sensitieve houding.
5. Door alertheid op restrictieve (beperkend, stoppend) houdingen.

4.6 Het spelmateriaal

Binnen ons kinderdagverblijf is ruim voldoende spelmateriaal voor alle leeftijdsgroepen aanwezig. Het materiaal is voor een deel zodanig opgesteld dat kinderen de mogelijkheid hebben zelf te kiezen en het spelmateriaal ook zelfstandig kunnen gebruiken. Spelmateriaal is aan de hand van foto's maar ook aan de hand van verschillende kleuren geordend. Kinderen kunnen hierdoor materialen uitkiezen passend bij hun leeftijd. Dit vergroot hun gevoel van eigen waarde en zelfvertrouwen. Onze pedagogisch medewerker stimuleert, helpt en adviseert het kind bij het kiezen van nieuw, spannend en/of uitdagend materiaal. Onze pedagogisch medewerker weet waarin het kind goed is, wat hij/zij leuk vindt, wat zijn mogelijkheden en uitdagingen zijn. Daarnaast wordt er bij het spelmateriaal opgelet dat kinderen veilig kunnen spelen zonder belemmeringen. Spelmateriaal wordt regelmatig gecontroleerd en daar waar nodig aangevuld of vervangen. Dit alles om aan de behoefte van de kinderen te kunnen voldoen.

5. Persoonlijke competenties

Praktijkschets: Kijk, Meriam, kijk! Esmee loopt vol trots over het bankje en springt er aan het eind met een grote sprong vanaf. Meteen loopt ze weer naar het begin, nog een keer. Weer wil ze dat pedagogisch medewerkers Meriam kijkt. Ze wil haar overwinning delen. Sjoerd staat er ook bij te kijken. Hij durft nog niet. Maar opeens klautert hij ook op het bankje en .... daar springt ie, met twee voeten tegelijk, hup de bank af. Dit is een voorbeeld van de manier waarop onze pedagogisch medewerkers bijdragen aan de persoonlijke competenties van kinderen.

Met het begrip “persoonlijke competentie” worden persoonskenmerken bedoeld als weerbaarheid, zelfvertrouwen, eigenwaarde, flexibiliteit en creativiteit in het omgaan met verschillende situaties. Het kind kan hierdoor leren problemen adequaat aan te pakken en zich goed aan te passen aan veranderende omstandigheden. Het kind leert en ontdekt wie het is, wat het kan, welke interesses het heeft, welke vaardigheden er nodig zijn in welke situaties.

Kinderdagverblijf 't Torentje beschikt over vijf pedagogische middelen om de vier opvoedingsdoelen te realiseren. Het gaat om de opvoedingsdoelen emotionele veiligheid, persoonlijke competenties, sociale competenties en waarden en normen.

Hieronder wordt omschreven hoe de vijf pedagogische middelen worden ingezet aan het tweede opvoedingsdoel ‘Persoonlijke competentie’ van kinderen te kunnen voldoen.

1. Pedagogisch medewerkers-kind interactie
2. Binnen en buitenruimte
3. De groep
4. Activiteiten
5. Spelmateriaal

5.1 Pedagogisch medewerkers-kind interactie

Onze pedagogisch medewerker stimuleert een kind door grenzen te ontdekken en te verleggen van wat een kind kan, wil of durft. Dit doen ze door in de zone van de naaste ontwikkeling te zitten. Onze pedagogisch medewerker maakt het kind bewust van de eigen capaciteiten en kwaliteiten van het kind zoals identiteit, sekse, leeftijd en persoonlijke kenmerken. Onze pedagogisch medewerker speelt in op grapjes, humor en “gek doen”, gaat in op initiatieven van een kind, belooft, prijst en complimenteert het kind.

Het is belangrijk, dat kinderen hun mogelijkheden en onmogelijkheden ontdekken en ontwikkelen en dus zelfstandig zijn. Anderzijds is het ook belangrijk dat kinderen ervaren dat ze geholpen kunnen worden, dat zij ook afhankelijk mogen zijn en dat je niet alles hoeft te kunnen en dat er iemand voor het kind is die het voor het kind of met het kind kan doen en dat het kind dat ook aan die persoon durft te vragen. ‘Kijk, ik mag er zijn!’ is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Dit doen we door de kinderen actief te stimuleren en te benadrukken wat we zien en vragen te stellen zodat ze zelf kunnen antwoorden. Ik zie dat jij lekker aan het bouwen bent, wat maak jij? Hierbij is onze pedagogisch medewerker actief op doorvragen wat kinderen precies doen zodat ze de kinderen mogelijk kan helpen of kan uitdagen iets verder te gaan. Kinderen leren hierdoor te bouwen op hun eigen lijf en waarnemingen. Onze pedagogisch medewerker zal naast of bij een kind staan wanneer deze bijvoorbeeld voor het eerst zelf van de glijbaan wil gaan, maar dit nog wel eng/ spannend vindt. Met onze pedagogisch medewerker in de buurt durft het kind het aan, en is de opwindning groot als het gelukt is.

Onze pedagogisch medewerker biedt hulp en steun aan een kind door te oefenen, uit te bouwen waar een kind goed, of niet goed in is, wat hij graag wil kunnen en wat hij/zij leuk vindt. Zij zal troostend of helpend optreden en steun bieden bij het verder perfectioneren van wat een kind al doet en kan. Een sensitieve houding en alertheid op restrictieve uitingen spelen hierbij een belangrijke rol. Net zoals het aanbieden van hulp in de zone van naaste ontwikkeling. Bijvoorbeeld: Ow, wat goed van je dat je het geprobeerd heb! Het is je geluk en wat is het mooi geworden.

Ook bij baby's is er pedagogisch medewerker-kind interactie. Denk bijvoorbeeld aan het reageren op het kraaien en brabbelen van een baby. Het kind krijgt aandacht. Als een baby iets aanwijst of ergens naar kijkt, benoemt de pedagogisch medewerker dit. Het kind zal steeds beter gaan luisteren en pogingen doen klanken te imiteren en steeds meer gaan begrijpen. Maar denk ook aan interactie tussen pedagogisch medewerker en een baby door speeltjes aan te bieden wat geschikt is voor zijn leeftijd, samen boekjes lezen of liedjes zingen en tijdens verschonen leert een baby zichzelf te ontdekken door bijvoorbeeld te benoemen: dat zijn jouw teentjes.

5.2 Binnen en buitenruimte

De binnen en buitenruimte is zo ingericht dat kinderen de mogelijkheid hebben om verschillende activiteiten uit te voeren zonder dat ze door andere kinderen gestoord worden. Zo leggen we een baby niet in de bouwhoek naast een zware blokkentoren met bouwende peuter, maar in de (grond)box of op een speekleed. Kortom, we richten onze ruimte er op in.

Ook de mogelijkheden voor verschillende spelvormen zijn binnen en/of buiten aanwezig (zand, bouw materiaal, materiaal voor imitatiespel, bewegingsmateriaal, gezelschapsspelen en expressiemateriaal).

Het doel van het spelen, ook met behulp van materiaal, is niet het product dat het eventueel oplevert, maar het lekker bezig zijn en het ontdekken van de mogelijkheden.

Wij bieden de kinderen de mogelijkheid voor eigen initiatief en respect voor autonoom spel. Hiermee wordt er een vertrouwde en herkenbare sfeer gecreëerd. Ook de vaste indeling van de dag zorgt voor ruimte voor rust en actie. Onze pedagogisch medewerker maakt met de kinderen heldere en begrijpelijke afspraken en geeft instructies over het gebruik van de ruimte (rekening houdend met het ontwikkelingsniveau van de kinderen).

'Kijk, ik kan het zelf, het lukt me.' is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Doordat de ruimte voldoende mogelijkheden biedt kunnen kinderen zich op verschillende vaardigheden ontwikkelen en eigen talenten de ruimte geven. De verschillende spelmogelijkheden die de ruimte biedt ondersteunen dit. Kinderen hebben namelijk een aangeboren drang om dingen zelf te doen. Onze pedagogisch medewerker geeft kinderen deze ruimte om eerst zelf te ontdekken en helpt indien nodig. Eerst binnen de vertrouwde relatie met onze pedagogisch medewerker en daarna samen met anderen.. Doordat de ruimte uitdaging biedt heeft dat de volgende positieve effecten op hun eigen persoonlijke ontwikkeling:

- Kinderen worden competent in motorische vaardigheden zoals rennen, kruipen, springen, glijden, rollen, klimmen en balspellen. Kinderen worden tijdens het verschonen gestimuleerd om zelf de trap op te gaan.
- Kinderen hebben plezier in bewegen en leren gevaren kennen
- Kinderen leren middels constructiespel bouwen en uitvinden. Onze pedagogisch medewerkers laten de kinderen vrij om zelf te bouwen en uit te vinden maar spelen op kinderen in als ze signaleren dat kinderen vastlopen.
- Plezier hebben in zintuiglijke ervaringen zoals: voelen, ruiken, horen, proeven en zien.

Ook baby's kun je hierin begeleiden:

- Baby's ontdekken als ze speeltjes krijgen die geschikt zijn voor hun leeftijd.
- Door samen met een baby te zingen en boekjes te lezen, worden baby's uitgenodigd om te gaan brabbelen en reageren.
- Oudere baby's kun je kennis laten maken met sensopathische materialen als klei, verf en scheerschuim.
- Tijdens verschonen kunnen baby's zichzelf leren ontdekken door bijvoorbeeld te benoemen : dat zijn jouw teentjes.

Daarnaast is *'Kijk, ik voel, denk en ontdek.'* ook een belangrijk uitgangspunt bij de persoonlijke ontwikkeling van kinderen. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en hebben de drang om te ontdekken en te leren. Dit doen ze door waar te nemen en te onderscheiden. De binnen en buitenruimte is zo ingericht dat kinderen verschillende dingen kunnen ontdekken. Dingen, geluiden, smaken en geuren die ze later zullen gaan herkennen. Onze pedagogisch medewerker is zich bewust van deze ontwikkeling van kinderen en speelt hierop in door verschillende soorten materiaal aan te bieden, maar ook door verschillende avondmaaltijden aan te bieden.

5.3 De groep

De groep is een sociale gemeenschap waarin geoefend kan worden met eigen mogelijkheden, grenzen, aardigheid en onaardigheid, delen van plezier en gewenst en/of ongewenst gedrag. Het gedrag van de één wordt gestimuleerd door gedrag van de ander. Kinderen leren van elkaar en door elkaar. Ook wordt in de groep geoefend met de zelfstandigheid van kinderen, het zelfvertrouwen, de flexibiliteit, de creativiteit en andere talenten. Dit doen onze pedagogisch medewerkers door met de oudere kinderen een activiteit te doen waarbij de jongere kinderen mee mogen kijken en mee mogen doen als ze dat willen. Indien een jong kind aan wil sluiten bij de activiteit voor de oudere kinderen, zal de pedagogisch medewerker in de zone van de naaste ontwikkeling gaan zitten. Ook laten we de kinderen bijvoorbeeld helpen met het dekken van de tafel. Hoeveel kinderen tel jij en wat hebben we nodig?

'Kijk, we kunnen het samen.' is hierbij van belang. In een groep leren kinderen van elkaar maar ook van zichzelf. Het kind wil zichzelf graag zelf ontwikkelen maar wil ook graag hulp als het iets niet zelf kan. Dit kan zijn hulp van onze pedagogisch medewerkers maar kan ook hulp van een ouder kind zijn. Het kind leert op deze manier zelfstandig te zijn en op andere te vertrouwen. Onze pedagogisch medewerker zal hierin een stimulerende rol spelen en begeleiden als ze ziet dat een kind om hulp vraagt. Onze pedagogisch medewerker laat het kind eerst zelf ontdekken en proberen voordat ze eventueel hulp aanbiedt.

Als kernpunt van de persoonlijk - sociale ontwikkeling bestaat het begrip hechting. Hechting is een voorwaarde voor een gezonde sociale ontwikkeling. Op de peuterleeftijd is een peuter nog erg op zichzelf gericht. Ze genieten van andere kinderen, worden erdoor gestimuleerd in spel, troosten elkaar en bootsen gedrag na. Anderzijds leeft de peuter nog erg egocentrisch en mist nog inlevend vermogen. Zolang een driejarige bijvoorbeeld verdriet of pijn niet zelf voelt, kan hij zich moeilijk voorstellen wat hij een ander aandoet. Onze pedagogisch medewerker zal in zo'n geval het kind helpen door uit te leggen wat ze ziet en wat mogelijk een ander kind voelt. Tot de schoolgaande leeftijd spelen kinderen vooral naast elkaar en niet met elkaar. Dit werkt wel heel stimulerend op de sociale ontwikkeling. Een kind ervaart vanzelf op een kinderdagverblijf dat aandacht soms gedeeld moet worden en dat het niet altijd kan doen wat het kind op dat moment wil. Je hebt simpelweg geen 15 fietsjes. Onze pedagogisch medewerker legt kinderen uit dat er om de beurt gefietst kan worden. Eveneens worden kinderen gestimuleerd zich te profileren binnen de groep tijdens bijvoorbeeld een kringactiviteit. Zij kunnen dan iets van zichzelf laten zien en/of vertellen. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd en de ontwikkelingsfase en het karakter van het kind. Onze

pedagogisch medewerker zal hierop in spelen door kinderen te helpen vertellen wat ze in het weekend gedaan hebben. Ze stelt vragen als, wie was er van het weekend naar het bos? Wat heb je in het bos gedaan / gezien?

5.4 Activiteiten

In de groep is een duidelijke en vaste verdeling tussen groepsmomenten en momenten die kinderen individueel invullen zoals in het dagritme terug te zien is. Daarnaast worden activiteiten met de hele groep afgewisseld met activiteiten in kleine en wisselende groepen.

De inhoud van het spel wordt gestimuleerd door samen spelen, praten, luisteren, plezier hebben, delen, wachten op elkaar en rekening houden met elkaar. Om persoonlijk te ontwikkelen en een sociaal en emotioneel zelfstandig persoon te worden is het nodig dat de kinderen hierin gestimuleerd worden. Dit doen we op de volgende manier: De kinderen van een afstand begeleiden in hun spel wanneer ze bijvoorbeeld vaders en moeders spelen in de keuken. Onze pedagogisch medewerker kan dan vragen of ze iets voor haar willen koken en of ze samen een heel menu kunnen maken. Ze bereidt dit spel verder uit door kinderen te stimuleren ook samen tafel te dekken net als thuis. Misschien kunnen ze samen de taken verdelen. Of door andere spelelementen toe te voegen en daarmee het spel van de kinderen probeert uit te bereiden. Dus bijvoorbeeld wanneer kinderen in de keuken aan het koken zijn, pakken melk of boterpakken aan te bieden. Vanuit een basisgevoel van veiligheid kunnen kinderen zelfstandig worden.

Het is belangrijk, dat kinderen de ruimte hebben om te experimenteren. Lekker bezig zijn is het doel, niet het resultaat. In de omgang met de kinderen wordt erop gelet, dat de nadruk ligt op en de aandacht uitgaat naar wat de kinderen kunnen en dat er niet voortdurend gelet wordt op wat ze niet kunnen. Onze pedagogisch medewerker zal dit gevoel benadrukken door de kinderen te laten merken dat ze ziet wat ze al zo goed kunnen. Er wordt een soort middenweg gezocht tussen zelfstandigheid en afhankelijkheid. Hierbij speelt onze pedagogisch medewerker in op de zone van de naaste ontwikkeling van een kind. Onze pedagogisch medewerker kijkt eerst het spel/ activiteit van het kind aan en ziet mogelijke belemmeringen. Pas wanneer onze pedagogisch medewerker merkt dat het kind er zelf niet meer uitkomt kan ze ingrijpen in het spel. Ingrijpen zal subtiel en rustig gebeuren door het kind een klein handvat te geven zodat hij/ zij toch de activiteit zelfstandig af kan maken. Ga je in de zone van de naaste ontwikkeling zitten dan zal je zien dat kinderen zich persoonlijk ontwikkelen doordat ze zelf merken dat ze het kunnen. Kinderen een compliment geven als iets lukt en bemoedigen wanneer het nog niet gaat is hierbij van belang. Kinderen hebben een natuurlijke drang om dingen zelf te willen kunnen. Als dat goed geobserveerd wordt en er ondersteuning wordt geboden waar nodig, komt zelfstandigheid en zelfredzaamheid vanzelf op gang.

Daarnaast is er ruimte voor een breed scala aan activiteiten. Kinderen kunnen activiteiten op eigen initiatief ondernemen. Kinderen kunnen zelf spelmaterialen pakken en hiermee aan de slag gaan, maar het kan ook zijn dat onze pedagogisch medewerker een activiteit voor de kinderen organiseert waar kinderen aan deel kunnen nemen. Dit komt doordat wij spelmaterialen met foto's opgeborgen hebben en daarnaast ook ontwikkelingsmateriaal wat aangeduid is met verschillende leeftijdskleuren.

Bij jonge kinderen zijn exploratie en spel de belangrijkste middelen om greep te krijgen op hun omgeving.

Exploratie en spel worden bevorderd door:

1. Inrichting van de ruimte en aanbod van materialen en activiteiten

De inrichting van de ruimte is zo dat een kind zich veilig voelt en met aan de leeftijd aangepast

materiaal kan spelen. Kinderen kunnen zelf bij de spelmaterialen, dit zit in bakken gescheiden zodat als een kind graag met de auto's wil spelen hij deze zelf kan pakken en kan gaan spelen.

2. Vaardigheden van pedagogisch werkers in het uitlokken en begeleiden van spel Pedagogisch werkers scheppen condities voor spel door een aanbod van materialen en activiteiten dat aansluit bij het ontwikkelingsniveau en de interesse van een kind zonder een kind het initiatief uit handen te geven. Onze pedagogisch medewerker legt bijvoorbeeld klei klaar voor de kinderen zodat deze kunnen kleien in een bepaald thema. De pedagogisch medewerker zal erbij zitten en met de kinderen praten over wat ze aan het kleien zijn.
3. Aanwezigheid van bekende leeftijdsgenoten
Goede relaties met leeftijdsgenoten bevorderen de kwaliteit van uitwisseling en van het spel. Dit stimuleren wij door ook regelmatig een activiteit te doen met horizontale groepen. Het streven naar een zo groot mogelijke stabiliteit bij het samenstellen van groepen verdient prioriteit.

5.5 Spelmateriaal

Door te spelen ontwikkelt een kind zich en leert het. In het spelmateriaal dat wij aanbieden hebben we een bewuste keuze en afweging gemaakt. Het materiaal dat wordt aangeboden past bij de leeftijd, de ontwikkelingsfase van de verschillende kinderen en de fysieke en geestelijke mogelijkheden van een kind. Het materiaal maakt emoties los van plezier, pret, verrassing, verwondering, ongeduld of teleurstelling. Bij de spelmaterialen die we aanbieden letten we op de volgende punten:

- Het versterken van het zelfvertrouwen van de kinderen en het gevoel van eigen waarde vergroten
Wanneer kinderen zelf met het materiaal aan de slag kunnen. Op deze manier kunnen kinderen zelf experimenteren. Daarom is ervoor gekozen om de materialen zo op te bergen dat kinderen de materialen zelf kunnen pakken en zelf weer kunnen opruimen.
- Open spelmateriaal
Bijvoorbeeld klei. Het mooie van open spelmateriaal is, dat er geen doel vooraf vastgesteld is hoe het materiaal gebruikt moet / kan worden en kinderen dus zelf kunnen bepalen hoe ze het materiaal gebruiken en met welk doel.
- Afwisseling van materialen
Niet alle materialen zullen ten alle tijden op de groep aanwezig zijn. Afhankelijk van de interesses van de kinderen kan het zijn dat spelmaterialen gewisseld worden zodat een 'oud' materiaal door de kinderen weer als nieuw gezien wordt en weer interessant is.
- Spelmateriaal waarmee kinderen samen kunnen spelen, maar ook alleen kunnen spelen
Wanneer kinderen zichzelf op persoonlijk gebied willen ontwikkelen kunnen ze dit of zelf doen, of ze spiegelen zich aan een ouder kind dat iets al wel kan wat ze zelf nog niet kunnen. Wanneer er verschillende materialen aanwezig zijn die alleen spel, maar ook samen spel stimuleren kunnen kinderen van elkaar leren. Onze pedagogisch medewerker stimuleert alleen spel maar ook zeker samen spel waar de kinderen van elkaar kunnen leren.
- Materialen die aansluiten bij een rijke speel – leeromgeving en waarmee kinderen onder andere de wereld kunnen naspelen
Dit zijn materialen die een ondersteunende rol bieden zoals kleding attributen, spullen van thuis voor in de huishoek, spullen uit de winkel, e.d. Op deze manier kunnen kinderen tot een echt rollenspel.
- Materialen voor taalontwikkeling
Kinderen worden in hun spel uitgedaagd door te benoemen waar ze mee spelen en wat ze aan het doen zijn. Daarnaast nemen wij ook losse momenten met de kinderen om de taalontwikkeling verder uit te breiden. Dit doen wij door kinderen plaatjes te laten zien en te vragen wat voor (dier) hierop staat. We gaan hier dieper op in door ook de kinderen te stimuleren het geluid van het dier te maken.

Er is op de verschillende groepen voldoende materiaal aanwezig dat aansluit op de verschillende interesses, nieuwsgierigheid en het durven van een kind. De wijze waarop onze pedagogisch medewerker het spelmateriaal aanbiedt, biedt kansen voor individuele leermomenten, zelfoverwinning, zelfstandigheid en zelfredzaamheid en taalontwikkeling.

6. Sociale competenties

Sociale competenties omvatten vaardigheden en kennis over hoe je met anderen omgaat.

Een baby speelt nog niet echt met anderen, maar geniet van het kijken naar andere kinderen en kijkt dan ook graag rond en observeert de kinderen om hem heen. Naarmate baby's ouder worden zullen zij ook verbaal de interactie op gaan zoeken met de mensen om zich heen, door het imiteren van geluiden en maken van klanken.

Wij stimuleren het samenspel bij baby's door:

- Naast elkaar leggen/tegenover elkaar neer zetten.
- Betrekken bij activiteiten met grotere kinderen, bijv. door hen op schoot te nemen of in een kinderstoel erbij te zetten en te laten kijken.

Dreumesen

Dreumesen zijn nog niet in staat om zich te verplaatsen in anderen en de gevoelens en behoeftes van anderen. De dreumes experimenteert dan ook hoe ver hij kan gaan (grenzen opzoeken) en leren door de reacties die zij hierop krijgen vanuit de omgeving. Zo kan een dreumes zich nog enorm verbazen over het feit dat een kind huult, nadat hij het aan de haren heeft getrokken. Deze reacties op het gedrag van de dreumes, leren hem zo belangrijke sociale vaardigheden. Naast het uitproberen van minder positief gedrag proberen kinderen ook vaardigheden als behulpzaamheid en genegenheid uit. Omdat dreumesen nog niet in staat zijn om zich te verplaatsen in anderen, vinden zij het ook nog erg lastig om samen te spelen met anderen en speelgoed te delen. Je ziet dan ook vaak dat kinderen allereerst naast elkaar spelen, in plaats van met elkaar. Toch is dit naast elkaar spelen al een eerste stap richting het samenspel. De dreumesen observeren het spel van de kinderen om hen heen en imiteren dit, waardoor zij kennis maken en oefenen met verschillende soorten spel.

Stimuleren samenspel dreumesen:

- Naast elkaar laten spelen bijv. bij het maken een trein.
- Wijzen op elkaars spel
- Meespelen, bijv. in de bouwhoek.
- Groepsactiviteiten zoals kringspelletjes waarbij kinderen iets om de beurt mogen doen of bijv. met zijn tweeën mogen dansen in het midden van de kring.

Peuters

Peuters weten al meer en begrijpen al beter dat bepaalde dingen niet mogen. Daarnaast zijn zij zich al veel meer bewust van de gevolgen die bepaald gedrag kunnen hebben en denken hier van tevoren over na. Toch zijn zij met name aan het begin van de peuterleeftijd nog niet volledig in staat om zich te verplaatsen in de gevoelens en behoeftes van anderen. Rond de 2 jaar vindt de ontwikkeling van de eigen ik plaats en beseffen kinderen dat zij een eigen persoon zijn met eigen gevoelens en behoeftes. Zij willen dan ook het liefst alles zelf doen en dat alles op hun manier gaat. Vanaf zo'n drie jaar beginnen peuters zich meer in te leven in de gevoelens en behoeftes van andere mensen. Toch blijft het rekening houden met anderen nog wel lastig, waardoor begeleiding vanuit de pedagogisch medewerkers van belang is. Naarmate peuters ouder worden, zullen zij steeds meer in staat zijn om met anderen samen te spelen en speelgoed te delen. Naarmate de kinderen richting de 3 jaar gaan, zullen zij elkaar steeds meer gaan opzoeken in hun spel.

Het stimuleren van samenspel tussen peuters doen wij door:

- Stimuleren om samen te spelen, door kinderen daarop te wijzen.
- Meespelen bijv. bij het vrij spel in de hoeken en daarbij aan de kinderen voordoen hoe je met elkaar samenspeelt, zodat kinderen dat gedrag gaan imiteren.

- Groepsactiviteiten, zoals kringspelletjes.
- Gezelschapsspellen, zoals memory met een klein groepje kinderen.

Door kinderen te begeleiden in hun sociale competenties leren kinderen wat gevoelens zijn en hoe ze ermee om kunnen gaan. Wat je kunt benoemen, kun je ook beter hanteren. Emotionele ontwikkeling is een geleidelijk proces van zich leren uiten en die uitingen leren benoemen. Tijdens hun ontwikkeling worden kinderen geconfronteerd met problemen of combinaties van problemen waarmee zij van tevoren nog niet te maken hebben gehad en waarvoor zij nog geen oplossing hebben. Voor het goed kunnen oplossen van deze problemen moet een kind kunnen rekenen op sociale ondersteuning, dat wil zeggen dat onze pedagogisch medewerkers zien waar het kind behoefte aan heeft. Dit kan zijn: emotionele steun, gestimuleerd worden of afgeremd worden of informatie en uitleg geven die past bij het ontwikkelingsniveau van het kind. Zo kan het kind positieve ervaringen opdoen waardoor het een goed gevoel over zichzelf kan ontwikkelen (positief zelfbeeld). In dit ontwikkelingsproces nemen in een rap tempo een toenemend aantal personen, volwassenen, broertjes en zusjes en groepsleden een plek in. Het gaat ervaringen opdoen met anderen, waarbij de begeleiding van groepsleiding onontbeerlijk is.

Kinderdagverblijf 't Torentje beschikt over vijf pedagogische middelen om de vier opvoedingsdoelen te realiseren. Hieronder wordt omschreven hoe de vijf pedagogische middelen worden ingezet om opvoedingsdoel drie de "sociale competenties" van het kind te bevorderen.

1. Pedagogisch medewerkers-kind interactie
2. Binnen en buitenruimte
3. De groep
4. Activiteiten
5. Spelmateriaal

6.1 Pedagogisch medewerkers-kind interactie

Hoe ouder kinderen worden, hoe groter hun wereld wordt. Onze pedagogisch medewerker is hierin een belangrijke schakel. Ze kunnen kinderen helpen en stimuleren zich sociaal te ontwikkelen door kinderen te helpen en te begeleiden. *'Kijk, we doen het samen.'*

- Hulp vragen en ontvangen
Kinderen laten merken aan onze pedagogisch medewerkers of aan andere kinderen weten wanneer ze hulp nodig hebben door het afgeven van duidelijke signalen. Pedagogisch medewerkers spelen hierop in door te laten merken dat ze het kind zien en helpen kinderen daar waar nodig zodat zij zichzelf verder kunnen ontwikkelen. De pedagogisch medewerker zal hierbij in de zone van de naaste ontwikkeling gaan zitten zodat ze kinderen de ruimte biedt het zelf te doen.
- Gevoel van erbij horen en verbondenheid met de andere kinderen bij 't Torentje
Het kind kan zich verplaatsen in de gevoelens van anderen, kent liedjes in de groep, weet bij welke pedagogisch medewerkers hij/ zij terecht kan. Ieder kind heeft maximaal 3 vaste pedagogisch medewerkers, zodat er altijd een vast en vertrouwd gezicht voor de kinderen is.
- Kinderen leren rekening houden met elkaars gevoelens
Het kind kan andere troosten en begint gevoelens van andere te snappen. Onze pedagogisch medewerker heeft hierin een begeleidende rol en zal verwoorden wat ze ziet qua gevoelens van kinderen. Ook zal ze kinderen complementeren als ze een ander kindje gaan troosten.
- Initiatief nemen, volgen, leidinggeven en accepteren
Het kind kan een spel beginnen en andere kinderen rollen geven. Wanneer kinderen nog erg klein zijn hebben ze hierbij de hulp van onze pedagogisch medewerkers nodig.

Baby's en pedagogisch medewerkers-kind interactie

Pedagogisch medewerkers begeleiden baby's op de volgende manieren:

- Door te communiceren leert de baby de pedagogisch medewerker en de omgeving kennen. Hij gaat reageren en probeert reacties van de ander te krijgen door te lachen, brabbelen, kijken en volgen.
- Baby's alleen maar ook samen op een speelkleed te leggen. Zo hebben ze de ruimte om te ontdekken en ook om elkaar te ontdekken.
- Ouder kinderen reageren op de baby door een speeltje te brengen wanneer de baby huilt.
- Ouder kinderen worden betrokken bij de verzorging van de baby door bijvoorbeeld een slabbetje aan te geven.
- Baby's worden actief betrokken bij het groepsgebeuren; samen liedjes zingen, boekjes lezen, wandelen met de hele groep.
- Leren van gebaren zoals zwaaien en klappen.
- Vang- en kiekeboe spelletjes.

Conflictsituaties

Op een kinderdagverblijf leert een kind met conflictsituaties om te gaan. Onze pedagogisch medewerker stimuleert vriendschap, kameraadschap en samenwerking onder kinderen onderling. Zij gaat bewust om met conflicten tussen kinderen.

Dit doen we op een gelijkwaardige en respectvolle manier met elkaar om te gaan.

Als er problemen zijn lossen we die samen op door:

- Praten op een manier die het kind kan begrijpen en op ooghoogte van het kind uitleg geven.
- Conflicten oplossen op een manier dat niemand verliest.
- Luisteren naar het kind en herhalen wat het kind zegt, zodat het kind begrijpt dat onze pedagogisch medewerker het kind begrepen heeft.
- Afspraken maken, waar kinderen zich aan 'moeten' houden. Onze pedagogisch medewerker zal kinderen hierop wijzen. Bijvoorbeeld een kind is met de blokken aan het bouwen en wil daarna gaan spelen in de keuken. Onze pedagogisch medewerker zal dan eerst het kind stimuleren de blokken op te ruimen voordat hij/ zij in de keuken kan gaan spelen.
- Constructief omgaan met verschillen in waarden.

Door op deze manier een conflict aan te pakken bereiken we de volgende resultaten:

- Het kind krijgt meer zelfvertrouwen.
- Meer onderling begrip.
- Minder conflicten.
- Meer verantwoordelijkheidsgevoel bij kinderen.

De rol van onze pedagogisch medewerkers in de interactie tussen kinderen is afhankelijk van de situatie. Dit kan sturend, ondersteunend, corrigerend, verzorgend of als gangmaker. Belangrijk is verder, dat een kinderdagverblijf een groepssituatie biedt waar er andere regels en normen en waarden zijn dan in een thuissituatie.

Dat een ander (pedagogisch medewerkers, andere kinderen) dan de ouder ook aandacht, vertrouwen en troost kan bieden is een heel belangrijke ervaring. Om kinderen goed te kunnen begeleiden, is het van essentieel belang dat onze pedagogisch medewerker zichzelf goed kent. Kinderen kunnen gedrag vertonen dat als storend wordt ervaren. Op zich is dat subjectief. Het is van belang dat niet het kind vervelend wordt gevonden, maar hooguit het vertoonde gedrag.

Onze pedagogisch medewerker is een rolmodel voor kinderen in de manier waarop zij zich sociaal gedragen. Hun wijze van steun bieden, troosten of solidariteit is voor kinderen een voorbeeld. Ook

de manier waarop onze pedagogisch medewerker contact maakt met collega's en ouders wordt door kinderen nauwkeurig waargenomen. Onze pedagogisch medewerkers zijn zich bewust van voorbeeldfunctie naar de kinderen toe.

6.2 Binnen en buitenruimte

Ons kinderdagverblijf beschikt over een ruime buitenruimte. Kinderen kunnen veilig en ongestoord spelen. Er wordt verschillend materiaal aangeboden zoals fietsjes, karren, zandbak en één of meerdere speeltoestellen/- huisje. Pedagogisch medewerkers bieden ook buiten verschillende spellen aan waarbij de sociale competenties van het kind wordt gestimuleerd zoals kringactiviteiten en groepsspellen.

Daarnaast biedt onze binnenruimte afwisseling in rustige plekken en actieplekken. De ruimte biedt kansen voor gezamenlijke en gevarieerde spelervaringen zoals imitatie/fantasiespel. Er zijn voldoende hoekjes waar 2-3 kinderen maar ook 10 kinderen samen iets kunnen doen.

In de verticale groep zijn er plekken waar een baby rustig alleen kan liggen (box) of met andere baby's kan spelen op de vloer of in de grondbox. Kinderen kunnen, al heel vroeg, leren van elkaar en verbaal en non-verbaal met elkaar te communiceren.

6.3 De groep

Een peuter moet nog leren in groepsverband wat hij met speelgoed kan doen. Een peuter leert niet alleen door stimulering van onze pedagogisch medewerkers maar ook omdat hij andere kinderen ziet spelen. Het kind leert omgaan met 'de kleinste', 'de traagste' en 'de drukste' van de groep. De sociale houding die het kind geleerd wordt komt overeen met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau. Naarmate kinderen ouder worden zal hen geleerd worden om meer rekening met elkaar te houden. Onze pedagogisch medewerkers zullen invulling geven aan begrippen zoals solidariteit, samenwerken, delen en respecteren. Dit gebeurt door verschillende activiteiten te organiseren die recht doen aan een specifiek persoon, gezamenlijke (leeftijd, cultuur) kwaliteiten en ervaringen en groepsactiviteiten zoals kringspel.

Kinderen leren hun sociale competentie het beste wanneer ze zich kunnen ontwikkelen in een groep waar veel groepsgeenootjes aanwezig zijn. Daarom maken we op passende momenten gebruik van het open deuren beleid zodat er nog meer leeftijdsgenootjes aanwezig zijn bij een spel / activiteit en kinderen zich dus sociaal kunnen ontwikkelen.

Ook baby's vinden het prettig om bij het groepsgebeuren betrokken te worden. Ze worden op schoot genomen of in een kinderstoel op wipstoel er bij gezet.

Meningen en ideeën spelen een belangrijke rol. Kinderen zijn druk bezig met het ontdekken van zichzelf, elkaar en de juiste omgangsregels moeten af en toe uitgeprobeerd worden. Onze pedagogisch medewerker is er om de kinderen te begeleiden tijdens het ontdekken van zichzelf en elkaar. Het onderzoek van grenzen opzoeken en grenzen stellen hoort bij de sociale competentie. Bij dit basisdoel hoort het bieden van ruimte voor experimenten, maar ook een heldere begrenzing van wat acceptabel en niet acceptabel is gezien het sociale aspect. Onze pedagogisch medewerkers heeft hierin een voorbeeldrol.

6.4 Activiteiten

In de groep is een duidelijke en vaste verdeling tussen groepsmomenten en momenten die kinderen individueel invullen. (Zie ook ons dagritme) Daarnaast worden activiteiten met de hele groep afgewisseld met activiteiten in kleine en wisselende groepen. De sociale inhoud van het spel wordt

gestimuleerd door samen spelen, praten, luisteren, plezier hebben, delen, wachten op elkaar en rekening houden met elkaar.

Dit geldt ook voor baby's. Door baby's samen in de box te leggen, tegelijk eten te geven, naast elkaar te laten spelen; wordt tegemoetgekomen aan de behoefte aan sociaal contact.

We nemen de tijd en ruimte voor de kinderen en bieden kinderen mogelijkheden om op eigen initiatief met andere kinderen te gaan spelen ook al is onze pedagogisch medewerker niet aanwezig.

6.5 Spelmateriaal

Het spelaanbod sluit aan bij de wens om zowel individueel als gezamenlijk spel aan te bieden. Het spelmateriaal is uitdagend, grensverleggend en ontwikkelingsgericht, houdt rekening met de diversiteit in leeftijd, sekse en de sociale en culturele achtergrond. We wisselen regelmatig het spelmateriaal zodat het uitdagend blijft voor kinderen. Ook vullen we het spelmateriaal aan op basis van de behoefte van de kinderen.

7. Waarden en normen

Om in de samenleving te kunnen functioneren, is het nodig dat kinderen de waarden, normen en regels van de maatschappij waarin zij leven, leren kennen en zich eigen maken. Het overbrengen van waarden en normen speelt in de opvoeding van kinderen voortdurend een rol. Waarden geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten aan bepaalde gedragingen of gebeurtenissen. Het zijn ideeën of opvattingen die aangeven hoe belangrijk mensen iets vinden. Waarden zijn onmiskenbaar cultuur gebonden. Ze veranderen in de loop van de tijd en variëren van samenleving tot samenleving. Normen vertalen in regels en voorschriften hoe volwassenen en kinderen zich behoren te gedragen. In de kinderopvang hanteren wij regels omtrent de veiligheid en het omgaan met elkaar, met de materialen en de omgeving. Pedagogisch medewerkers hebben hierin een voorbeeldrol. Kinderen leren veel meer van wat zij ons zien doen dan van wat wij hen vertellen te doen.

Kinderdagverblijf 't Torentje beschikt over vijf pedagogische middelen om de vier opvoedingsdoelen te realiseren. Hieronder wordt omschreven hoe het vierde opvoedingsdoel “de waarden en normen” wordt bevorderd.

1. Pedagogisch medewerkers-kind interactie
2. Binnen en buitenruimte
3. De groep
4. Activiteiten
5. Spelmateriaal

7.1 Pedagogisch medewerkers-kind interactie

Kinderen moeten de kans krijgen om waarden en normen te leren van de samenleving waar ze deel vanuit maken. Ook cultuuroverdracht hoort hierbij. De wijze waarop onze pedagogisch medewerker in haar communicatie omgaat met waarden en normen speelt een grote rol. Het gaat niet alleen om het maken van duidelijke afspraken maar ook om een goede afstemming met andere pedagogisch medewerker en ouders.

Een kind leert respect voor anderen en zijn omgeving te hebben wanneer hij of zij zelf ook met respect behandeld wordt. *‘Kijk, ik mag er zijn.’* is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Een pedagogisch medewerker heeft een voorbeeldfunctie. Door respectvol om te gaan met een ander merkt een kind van jongs af (babyleeftijd) aan hoe men rekening houdt met elkaar. Kinderen krijgen op die manier het gevoel dat ze er mogen zijn en op andere kunnen bouwen. Waarden en normen helpen kinderen hierbij omdat het bepaalde grenzen aangeeft. Het is daarom belangrijk dat onze pedagogisch medewerker bijvoorbeeld kinderen bij de naam noemt en dat een kind bij binnenkomst begroet wordt door onze pedagogisch medewerker.

Bij 't Torentje wordt erop gelet dat een kind, als hij of zij erbij staat, bij het gesprek betrokken wordt. Er wordt geluisterd en ingegaan op zijn of haar emoties. Kinderen kunnen heel grappig zijn in de ogen van volwassenen maar zelf iets bloedserius bedoelen. Er wordt veel om kinderen gelachen. Dit zou meer met ze lachen moeten zijn in plaats van om ze lachen. *‘Luister, ik kan het zelf zeggen.’* is hierbij van groot belang. Alle kinderen hebben vaardigheden om zichzelf kenbaar te maken. Dit kan zijn door geluidjes, maar ook door gebaren, kijken of oogcontact. Wanneer je als pedagogisch medewerker laat zien dat je de kinderen gezien hebt, begrijpt of hoort ga je op een respectvolle manier met ze om. Hiermee leer je kinderen de waarde respect hebben voor elkaar.

Bij 't Torentje worden specifieke omgangsregels gehanteerd ten aanzien van onder andere conflicten oplossen, de gezamenlijke maaltijd, grenzen stellen en bestraffen. Deze regels zijn o.a. terug te vinden in het document: Huisregels. In het teamoverleg worden persoonlijke waarden en normen besproken en getoetst aan de hand van opvattingen van medegroepsleiding evenals de opvattingen die kinderopvang 't Torentje of de samenleving heeft.

7.2 Binnen en buitenruimte

Binnen 't Torentje zijn heldere en eenduidige afspraken gemaakt over wat kan en mag in alle ruimtes en de wijze waarop met elkaar (de kinderen en onze pedagogisch medewerkers) met deze afspraken wordt omgegaan. Wij vinden het belangrijk dat kinderen ook hun verantwoordelijkheid kennen. De kinderen worden betrokken bij het opruimen van de verschillende materialen en het netjes houden van de verschillende ruimten.

Onze pedagogisch medewerkers zijn zich van hun gedrag en de invloed hiervan op de kinderen op verbaal als non verbaal gebied op de hoogte. In een teamoverleg of in een groepsgebesprek met de kinderen wordt de mogelijkheid geboden om op afspraken en/- of overtredingen terug te komen.

7.3 De groep

In de groep worden er met de kinderen afspraken gemaakt over de verschillende omgangsvormen. Met elkaar wordt gesproken over de manieren om elkaar ook aan de afspraken te houden maar ook over het respectvol met elkaar omgaan en je open te stellen voor elkaar. Dit doen we onder andere door middel van het verwoorden van wat er gebeurt tijdens sociale interacties zoals samen iets leuks, spannends, akeligs, verdrietigs of ontroerends beleven. Kinderen "leren" van verbale en non-verbale activiteiten van pedagogisch medewerkers en kinderen. Het leren van de taal is hiervan een concreet onderdeel. De taalontwikkeling wordt in ons kinderdagverblijf gestimuleerd door onder andere veel met de kinderen te praten, voor te lezen en kinderen te stimuleren zelf te praten. Wij gaan bijvoorbeeld een leeshoekje creëren met boeken voor alle leeftijden

We stimuleren kinderen in de omgang met elkaar om elkaar op een respectvolle manier te benaderen. Kinderen mogen elkaar geen pijn doen. Ze worden gestimuleerd om elkaar vragen te stellen als ze iets van elkaar willen, bijvoorbeeld als het kind een speelgoedje van een ander kind wil hebben. Kinderen worden gestimuleerd om speelgoed met elkaar te delen. De pedagogisch medewerker zal hierover met de kinderen praten wanneer het aan de orde is.

7.4 Activiteiten

Middels afspraken stimuleren we dat iedereen tijdens activiteiten rekening houdt met elkaar, samen deelt en elkaar helpt zodat solidariteit ontstaat. Door als pedagogisch medewerker pro-sociaal gedrag te tonen zullen baby's als kinderen dit gedrag overnemen.

Tijdens de dagelijks terugkerende activiteiten zoals de maaltijd en een kringactiviteit wordt er aandacht besteed aan persoonlijke en culturele gebeurtenissen die aansluiten op het "echte leven" het gezin, de omgeving en de wijk. Dit doen we door met kinderen te praten over bijvoorbeeld het eten, kinderen zelf liedjes te laten kiezen als we in de kring zitten.

7.5 Spelmateriaal

Spelmateriaal biedt de mogelijkheid om rollen uit het alledaagse leven te oefenen. Te denken valt aan keukenattributen, bedjes en winkeltje. Binnen ons kinderdagverblijf is voldoende materiaal aanwezig waar kinderen zich mee kunnen identificeren, het biedt de mogelijkheid tot rollenspellen en imitatiespel. Pedagogisch medewerkers leren kinderen bewust om te gaan met het gebruik van

materiaal door afspraken te maken over het kiezen, gebruik en het opruimen ervan. Daarnaast kunnen de pedagogisch medewerkers kinderen in hun spel ook leren over waarden en normen. Wanneer kinderen een rollenspel aan het doen zijn, gebaseerd op de echte wereld worden waarden en normen hierin meegenomen. Pedagogisch medewerkers spelen hierop in door bijvoorbeeld als kinderen aan het koken zijn in de keuken, te vragen of dat ze de afwas al hebben gedaan zodat alles weer schoon in de kast kan.

8. Basiscommunicatie

Praktijkschets: Alle kinderen zitten aan tafel voor de lunch. Alleen Sylvie huppelt nog rond in haar konijnenpak. Als Angela, onze pedagogisch medewerker, vraagt of ze erbij komt zitten schudt ze hevig haar hoofd. Dan zegt Angela tegen de andere kinderen: 'Ik zag daarnet een konijntje, hebben jullie het ook gezien? Wat denken jullie, zal ze een worteltje lusten?' Angela pakt een stukje groente en doet alsof ze knaagt. De andere kinderen lachen en doen haar na. Als snel verschijnt het hoofdje van Sylvie om de hoek, ze kijkt en lacht. 'Ook een worteltje?' vraagt Angela nogmaals? Nu huppelt Sylvie naar Angela. Ze krijgt een aai over haar bol en gaat bij de andere kinderen zitten.

In de kwaliteit van de kinderopvang speelt de interactie van onze pedagogisch medewerker met de kinderen een centrale rol. Onze pedagogisch medewerker gaat een lange termijn relatie aan met de kinderen van haar groep. De kinderen bouwen zo een vertrouwensband op met onze pedagogisch medewerkers, waardoor de rol die onze pedagogisch medewerkers kan spelen in de ontwikkeling van de kinderen optimaal kan zijn.

Alle pedagogisch medewerkers beschikken over zes pedagogische interactievaardigheden in de omgang met kinderen, te weten:

1. Sensitieve responsiviteit;
2. Respect voor de autonomie van het kind;
3. Structureren en grenzen stellen;
4. Praten en uitleggen;
5. Ontwikkelingsstimulering;
6. Begeleiden van interacties tussen kinderen.

8.1 Sensitieve responsiviteit

Onze pedagogisch medewerker toont een warme belangstelling voor de kinderen en geeft ze emotionele steun wanneer ze die nodig hebben. Zij reageert over het algemeen tijdig en adequaat op de signalen van de kinderen en fungeert daardoor als veilige haven. Reageren op signalen doet ze door te knikken, te praten en uit te leggen. Als zij niet onmiddellijk op een signaal kan reageren, laat zij in elk geval merken dat zij het heeft opgemerkt en zorgt ervoor dat er tijdig een meer volledige reactie volgt. Dit doet ze door de kinderen aan te kijken, te knikken, of te zeggen ik heb je gezien en kom er zo aan.

8.2 Respect voor autonomie

Onze pedagogisch medewerker erkent en waardeert alle individuen met hun eigen ideeën en perspectieven. Zij laat dit expliciet merken door de kinderen te stimuleren om zoveel mogelijk zelf te doen en zelf keuzes te maken door het perspectief van kinderen te verwoorden, waardering uit te spreken voor hun ideeën en door toe te staan dat de kinderen onderhandelen over dingen die zij willen. Respectvol omgaan met kinderen uit zich ook in vragen om medewerking van kinderen in plaats van hen te commanderen.

8.3 Structureren en grenzen stellen

Onze pedagogisch medewerker structureert situaties, activiteiten en taken voor de kinderen zodanig dat zij ze kunnen overzien en met succes kunnen voltooien. Zij stelt voldoende grenzen en doet dat ook tijdig zodat kinderen niet het gevoel krijgen dat zij voortdurend in overtreding zijn. Bij het stellen van grenzen is zij consequent en doortastend. Met anderen woorden geeft onze pedagogisch medewerker effectief en positief leiding aan kinderen.

8.4 Praten en uitleggen

Onze pedagogisch medewerker begeleidt op een vanzelfsprekende manier haar interacties met de kinderen met taal. Zij legt steeds uit wat er gaat gebeuren en wat zij doet, luistert naar en reageert op vragen van kinderen en verwoordt hun intenties en gevoelens als zij dat zelf (nog) niet kunnen. Zij praat niet alleen veel met kinderen, maar stemt wat ze zegt ook af op de interesse en het begripsniveau van de kinderen. Zij praat vooral met en niet tegen kinderen, de interacties hebben het karakter van een dialoog. Waarbij onze pedagogisch medewerker een adequate balans hanteert tussen luisteren en praten. Onze pedagogisch medewerker gebruikt haar interacties met kinderen niet alleen om te communiceren, maar stimuleert ook het taalgebruik en taalbegrip van de kinderen. Zij moedigt ze aan om hun gedachten en gevoelens te verwoorden en biedt door haar goed afgestemde taalaanbod de kinderen de kans hun taalvaardigheid verder te ontwikkelen.

8.5 Ontwikkelingsstimulering

Onze pedagogisch medewerker biedt extra stimulering van de persoonlijke competenties van de kinderen. Zij doet dit door de aandacht van kinderen op bepaalde dingen te richten, door nieuwe activiteiten of nieuw spelmateriaal aan te bieden of ze te wijzen op nieuwe mogelijkheden van het spelmaterial. Onze pedagogisch medewerker stemt die stimulering goed af op de aandacht, het ontwikkelingsniveau en de toestand van de kinderen, waardoor zij de interesse van de kinderen prikkelt terwijl ze over stimulering voorkomt.

8.6 Begeleiden van interactie tussen kinderen

Onze pedagogisch medewerker besteedt aandacht aan positieve interacties tussen kinderen en probeert deze te bevorderen. Het gaat om twee soorten gedrag:

1. Het positief reageren op positieve interacties tussen kinderen die zich spontaan voordoen; Dit doen we door te benoemen wat we zien en de kinderen te complimenteren.
2. Het zelf actief bevorderen van positieve interacties tussen kinderen. Dit kan door een situatie te creëren die de kans op positieve interacties vergroot. Ofwel door kinderen actief op elkaar te richten en hen aan te moedigen tot positieve interacties wanneer zich daar een geschikte gelegenheid voordoet.

Onze pedagogisch medewerker laat beide soorten gedrag zien door consistent positief te reageren op spontane positieve interacties tussen kinderen én bevordert deze interacties actief door situaties te creëren om dit gedrag uit te lokken of door kinderen aan te moedigen om positieve interacties aan te gaan. Daarnaast begeleidt onze pedagogisch medewerker kinderen bij het aangaan en oplossen van conflicten. Zij zal daarbij zoveel mogelijk als bemiddelaar optreden en kinderen de gelegenheid geven hun zienswijze te uiten en met elkaar oplossingen te bedenken.

Bij alles wat pedagogische medewerkers doen op het kinderdagverblijf spelen deze 6 interactievaardigheden altijd een rol.

9. Kwaliteitszorg

Kinderopvang is een welzijnsvoorziening. Dat wil zeggen dat het een voorziening is die voorwaarden schept voor het welzijn van kinderen en ouders. Als het binnen het kinderdagverblijf niet goed lijkt te gaan met een kind wordt er gekeken in hoeverre er aan de noodzakelijke voorwaarden is voldaan.

9.1 Observeren

Pedagogisch medewerkers zijn gedurende een hele dag aan het observeren. Door het kijken naar de kinderen en de groep leren zij de kinderen en de groep goed kennen. Observeren kan informatie leveren over het kind of de groep, maar het kan je ook verwonderen. Begrijpen hoe een kind doet zoals hij doet, inzicht krijgen in ontwikkelen van een kind: Het helpt je bij het goed begeleiden van het kind en de groep.

Ondanks de goede voorwaarden kan het zijn dat ouders en/- of pedagogisch medewerkers zich zorgen maken over de ontwikkeling en/of het gedrag van een kind. Dit kan iets heel kleins zijn, zoals een kind dat niet meer wilt slapen tussen de middag. Het kan ook te maken hebben met veranderingen thuis. Of het kan zijn dat er in de ontwikkeling van het kind een achterstand dreigt. Het is belangrijk dat pedagogisch medewerkers alert zijn op veranderingen in het gedrag van kinderen. Pedagogisch medewerkers zullen eerste de onderlinge bevindingen / zorgen met elkaar bespreken. Wanneer deze zorgen gedeeld worden, zal er een verkennend gesprek met de ouders plaatsvinden. Hoe kijken ouders er tegenaan? Zien ouders hetzelfde gedrag thuis? Ouders en pedagogisch medewerkers kunnen deze zorg als gelijkwaardige gesprekspartners met elkaar delen en elkaar hierin steunen. Pedagogisch medewerkers kunnen doordat ze met veel kinderen van dezelfde leeftijd werken en emotioneel wat makkelijker afstand kunnen nemen vaak iets eerder zien (signaleren) wat een ouder (nog) niet ziet. Het is hun taak om daar iets mee te doen en ouders hierin te helpen / ondersteunen. Ouders kunnen door een intensievere betrokkenheid en waarneming soms eerder iets zien (signaleren). Zowel onze pedagogisch medewerkers als de ouders kunnen initiatief nemen voor een gesprek.

Van onze pedagogisch medewerkers mag verwacht worden dat ze:

- de ouders niet onterecht ongerust maakt (eerst toetsen bij collega's). Het is van belang meerdere malen KIIK ingevuld te hebben zodat je dit met ouder kunt bespreken;
- de ouders niet onterecht gerust stelt uit angst om te kwetsen maar er zorgvuldig over praat;
- geen diagnoses stelt (zij is niet deskundig op dit gebied) maar deze zorg met een ouder kan delen.

Er zal nooit buiten medeweten van ouders over een kind gepraat worden met derden (hulpverleners). Dit gebeurt ook niet op aanvraag van hulpverlenende instellingen. Een probleem kan wel voorgelegd worden aan een hulpverlenende instantie maar dan anoniem (consultatief). Een grote uitzondering moet gemaakt worden bij een sterk vermoeden van kindermishandeling maar dan ook altijd alleen na zorgvuldige observatie en in overleg hiervan in de werkbijeenkomst.

We zijn ons bewust van onze signaleringsfunctie met betrekking tot ontwikkeling van kinderen wanneer wij een vermoeden hebben, volgen wij het stappenplan in de protocol meldcode en grensoverschrijdend gedrag. Hier staat duidelijk beschreven welke stappen we moeten nemen en welke instanties op welke manier benaderd kunnen en mogen worden.

We zullen in alle werkoverleggen hier aandacht aan besteden, zodat de medewerkers ten alle tijden op de hoogte zijn van stappen, wijzigingen enz.

9.2 Ontwikkeling van het kind

Het is van groot belang om de ontwikkeling van de kinderen nauwlettend in de gaten te houden om eventuele bijzonderheden in de ontwikkeling op tijd te signaleren om en daarin te helpen. Om de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren, bieden wij op een speelse manier een slimme combinatie van activiteiten aan. Door dit zo te doen, krijgen kinderen in hun veilige omgeving betere grip op de wereld.

Observeren is een bron van plezier, inzicht en verwondering. Door te kijken leren pedagogisch medewerkers kinderen kennen. Bij kinderopvang 't Torentje wordt er gebruik gemaakt van vaste observatiemethoden om kinderen te volgen in hun ontwikkeling. Dit noemen we ook wel een kind volgsysteem. Wij maken gebruik van kind volgsysteem KIJK. De observaties zijn voor pedagogisch medewerkers een bron van informatie, die zij weer kunnen gebruiken om beter in te spelen op de ontwikkelingsbehoeften en mogelijkheden van het kind. De bevindingen uit de observaties worden besproken met ouders (zie hiervoor ook het kopje oudergesprekken)

9.3 Overdracht naar de basisschool

Om ervoor te zorgen dat kinderen een goede start kunnen maken vinden wij het van groot belang een goede overdracht te doen naar de basisschool. Daarom sturen wij de observaties en andere belangrijke documenten naar de betreffende basisschool.

Daarnaast nemen wij contact op met de basisschool als het om een kind gaat waarbij de overdracht nog meer zorg en aandacht betreft en vragen wij om een (telefonisch) gesprek.

Het doorsturen van de observaties en andere belangrijke documenten naar de basisschool zullen wij op een zorgvuldige manier doen en volgens de juiste privacy regels. De basisschool krijgt dan informatie over alle ontwikkelingsgebieden van de kinderen, zoals de sociaal emotionele ontwikkeling, de fysieke vaardigheden, de talenten, de interesses en de aanpak die wij hanteerde op het kinderdagverblijf.

Uiteraard alleen als ouders hier toestemming voor gegeven hebben. Wanneer ouders geen toestemming hebben gegeven, geven wij de formulieren mee aan ouders en is de keus aan de ouders om deze al dan wel/ al dan niet af te geven op de basisschool.

9.4 Overdracht naar de buitenschoolse opvang

Wanneer een kind van de dagopvang naar de buitenschoolse opvang gaat, en deze opvang ook bij 't Torentje plaats zal vinden, zal de pedagogisch medewerker van de dagopvang een korte maar bondige overdracht doen aan de pedagogisch medewerker van de buitenschoolse opvang. Dit om de overgang voor het kind zo makkelijk mogelijk te maken.

9.5 Elk kind een mentor

Omdat wij het erg belangrijk vinden de ontwikkeling van de kinderen nadrukkelijk in de gaten te hebben, hebben wij alle kinderen in de groep onder verdeeld onder een zogenoemde mentor. Deze mentor volgt de groep kinderen die bij haar behoort nadrukkelijk. Kijkt naar zijn / haar ontwikkelingen, bijzonderheden en is aanspreekpunt voor ouders bij bijzondere vragen. Ook draagt deze mentor bij aan de ontwikkeling van kinderen door de kinderen te observeren en dit te registreren en jaarlijks met ouders te bespreken. Dit gaat veel verder dan een vast gezicht voor het kind en voor het signaleren van bijzonderheden in de ontwikkeling. Het belang van de mentor is juist het bijdragen van de emotionele veiligheid van de kinderen en daarmee bijdragen aan hun ontwikkeling. Wanneer er een pedagogisch medewerker stopt, worden haar kinderen direct onder

verdeeld onder een andere collega. Wanneer er nieuwe kinderen op de groep komen, wordt hier direct een mentor aan toegewezen.

Wat verstaan wij onder een mentor

Mentoren is een één-op-één interactief proces waarbij de mentor het leren van de mentor (in dit geval een kind) begeleidt en ze zich samen op de persoonlijke ontwikkeling richten. Mentoren zetten hun kennis, bekwaamheid en (levens)ervaring in om kinderen te helpen hun ontwikkelingsdoelen te bereiken

Waarom een mentor

Het is voor pedagogisch medewerkers onmogelijk om met ieder kind in de groepen een even hechte band op te bouwen. Door de 'eigen' mentorkinderen is er meer ruimte voor de pedagogisch medewerkers een paar kinderen echt goed te leren kennen. Hierdoor kunnen ze beter inspringen op de behoeften van deze kinderen en zo ook zullen de kinderen eerder contact zoeken met hun mentor. Door een goede vertrouwensrelatie op te bouwen, zullen kinderen zich emotioneel veilig voelen op de kinderopvang.

Een mentor signaleert (potentiële) ontwikkelingsproblemen: op deze manier kan er door beroepskrachten en/of andere professionals van binnen of buiten de kinderopvangorganisatie vroegtijdig en adequaat passende (extra) ondersteuning worden geboden. Doordat een mentor zich echt richt op een paar kinderen, kan de ontwikkeling beter gevolgd worden en kan de pedagogisch medewerker beter aansluiten bij de ontwikkelingsbehoeftes van het kind. Tevens zijn de lijntjes met ouders korter, omdat ouders weten wie het aanspreekpunt is. Hierdoor kunnen we met ouders nog beter de individuele wensen afstemmen. De combinatie van het ontwikkelingsgericht werken en de inzet van een mentor maakt dat belangrijke ontwikkelingsstappen

Doel van de mentoren

Iedere mentor moet het belang inzien van doelen die nageleefd moeten worden bij het mentorschap. Voor 2021 is het concrete doel voor alle beroepskrachten als volgt:

- Kinderen observeren en registreren aan de hand van het kind volg systeem KIJK.
- Na elke observatie doelen per kind en per groep opstellen om de mogelijke achterstanden te stimuleren.
- Kinderen uitdagen zich verder te ontwikkelen door verschillende thema's aan te bieden met een diversiteit aan activiteiten.
- Oudergesprekken over de ontwikkeling van de kinderen voeren.

De lijst van de mentorkinderen hangt op elke groep in het keukenkastje voor de leidsters en voor de ouders worden deze inzichtelijk gemaakt op de deur van de groep. De ouders worden mondeling (middels een brief) door de pedagogisch medewerkers op de hoogte gebracht wie de mentor van hun kind is. Deze situatie geldt voor bestaande klanten. Nieuwe klanten, krijgen op het moment van inschrijven te horen wie de mentor van hun kind is, en dit wordt dan ook mondeling toegelicht waar een mentor voor dient.

9.6 Inspectie wet kinderopvang en kwaliteitseisen kinderopvang

De GGD inspecteert in opdracht van de gemeente jaarlijks of er kwalitatief goede kinderopvang wordt geleverd en of het kinderdagverblijf voldoet aan alle wettelijke regels vanuit de wet kinderopvang. Hierbij wordt gekeken of er voldaan wordt aan de kwaliteitseisen op het gebied van ouderinspraak, personeel, veiligheid en gezondheid, accommodatie en inrichting, groeps grootte en beroepskracht-kind-ratio, pedagogisch beleid en pedagogische praktijk, klachten en voorschoolse educatie. De GGD-rapporten zijn inzichtelijk voor alle ouders. Een kopie van het inspectierapport ligt in het kinderdagverblijf ter inzage. Mocht u deze in willen zien vraag er dan naar bij de manager.

9.7 Veiligheid en gezondheidsbeleid

Er is een actueel veiligheids-en gezondheidsbeleid op de locatie aanwezig. Hierin wordt de praktijk zoals hij nu op dit moment is beschreven. In het veiligheids- en gezondheidsbeleid staan de grote en kleine risico's beschreven ten aanzien van de kinderen. We beschermen op deze manier de kinderen tegen grote risico's en leren de kinderen omgaan met kleine risico's. Doordat we als kinderdagverblijf nu vrij zijn, zelf de risico's te beschrijven is het nu een echt plan op ons toegespitst. Dit leidt tot meer bewustwording van mogelijke risico's en het voeren van een goed beleid op risico's.

Jaarlijks wordt er een grote controle uitgevoerd op knelpunten met betrekking tot veiligheid en gezondheid. Mogelijke risico's en eventuele verbeterpunten worden beschreven in een verslag. De actiepunten uit dit veiligheids- en gezondheidsbeleid worden uitgevoerd en besproken met de inspecteur van de GGD, pedagogische medewerkers en de oudercommissie. Wij vinden het erg belangrijk dat onze pedagogisch medewerkers en de managers een goed contact met de ouders hebben. Voor onze pedagogisch medewerkers is het belangrijk te weten hoe het thuis gegaan is. Zij kunnen daarop inspelen.

9.8 Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Binnen kwaliteitszorg is het ook belangrijk om aandacht te hebben voor het signaleren van risicosignalen. Onze kinderdagverblijf beschikt over een protocol Meldcode Kindermishandeling. Alle pedagogisch medewerkers werkzaam binnen de buitenschoolse opvang zijn op de hoogte van de meldcode Kindermishandeling en weten hoe te handelen.

Ook zullen we tijdens de werkoverleg het protocol regelmatig weer doornemen.

Daarnaast zullen ze jaarlijks een (e-learning) cursus volgen. Dit zodat de leidsters altijd op de hoogte zijn van wijzigingen en ze altijd weten hoe ze moeten handelen.

Want als een kinderopvangorganisatie geconfronteerd wordt met signalen van kindermishandeling in de thuissituatie, een geweld- of zedendelict door een medewerker van de kinderopvang of seksueel grensoverschrijdend gedrag door kinderen op de opvang is het van belang dat hier op een professionele manier mee wordt omgegaan.

9.9 Camera

Doel van het camerasysteem

Vanaf juni 2013 stelt de Wet Kinderopvang bij het 'vier ogen principe', dat de pedagogisch medewerker altijd gezien of gehoord moet worden door een andere volwassene, bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Het vier ogen principe is bedoeld om de veiligheid in de kinderdagverblijven te vergroten. Vanuit deze wet hebben wij er bij 't Torentje voor gekozen om als onderdeel van de uitvoering van het vier ogen principe gebruik te maken van camera's. Op momenten dat er één medewerker aanwezig is kan er te allen tijde door de houder of de manager van kinderdagverblijf 't Torentje mee worden gekeken via het camera systeem.

Soort camera

De camera's werken via Internet. De houder en manager kunnen hierdoor altijd en overal inloggen en live de beelden bekijken. Inloggen is beveiligd door een wachtwoord en toegangscode. Beelden worden opgenomen en kunnen desgewenst bewaard worden.

Waar hangen de camera's

In ons kinderdagverblijf hangen camera's in de groepsruimtes. Dit is in de ruimte van groep blauw: één gericht op de groepsruimte, één gericht op de verschoontafel zodat je het kind niet kan zien alleen de handelingen van de pedagogisch medewerker en één in de slaapkamer. Dit is in de ruimte

van groep groen: één gericht op de groepsruimte, één gericht op de verschoontafel maar wel zo dat je het kind niet kan zien alleen de handelingen van de pedagogisch medewerker en een in de slaapkamer. Dit is in de ruimte van groep geel: één gericht op de groepsruimte, één gericht op de verschoontafel zodat je het kind niet kan zien alleen de handelingen van de pedagogisch medewerker en een in de slaapkamer. Dit is in de ruimte van groep rood: één gericht op de groepsruimte.

Melding gebruik van de camera

Kinderopvang 't Torentje maakt aan alle betrokkenen bekend dat er cameratoezicht is door:

- Vermelding op de website.
- Plaatsing van een sticker 'camera toezicht' bij de entree.
- Vermelding aan ouders tijdens rondleidingen/intakegesprek.
- Vermelding in het intakeformulier voor ouders en het pedagogisch beleidsplan voor medewerkers - Vermelding aan medewerkers tijdens sollicitatieprocedure.

Wat gebeurt er met de beelden

Met het camera systeem wordt in beeld gebracht waar kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang 't Torentje verantwoording voor draagt met in acht neming van de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Met het camerasysteem wordt gezorgd dat de pedagogisch medewerker altijd gezien kan worden.

Mocht er aanleiding zijn dan kan besloten worden door de houder de opgeslagen beelden te bewaren. Indien een bepaald incident is opgenomen, dan wordt de opname bewaard tot het incident is opgelost.

Privacy

Om de privacy van kinderen, ouders en medewerkers te waarborgen is het alleen voor de houder en de manager van kinderopvang 't Torentje toegestaan om de beelden te bekijken.

9.10 Aandacht voor kwaliteit

Al onze medewerkers zijn gekwalificeerd en wij zorgen ervoor dat hun kennis up-to-date blijft. Individueel en in teamvergaderingen, met cursussen en workshops op het gebied van pedagogische vaardigheden. Daarnaast werken we met een pedagogisch beleidsmedewerker voor beleidsontwikkeling en coaching van pedagogisch medewerkers. De pedagogisch beleidsmedewerker begeleidt de pedagogisch medewerkers in hun vraagstukken op pedagogisch beleid en coacht de medewerkers op de werkvloer.

Op onze locatie lopen regelmatig stagiaires van beroep gerelateerde opleidingen stage. Dit omdat wij graag een bijdrage willen leveren aan het opleiden van kwalitatief en kwantitatief personeel. Als stagebedrijf wil 't Torentje leerlingen de mogelijkheid geven te leren door ervaringen binnen de context van de kinderopvang.

De stagiaires worden altijd boven-formatief ingepland als extra ondersteuning. Elke stagiaire wordt vanuit 't Torentje begeleid door een stagebegeleidster. Deze persoon is het eerste aanspreekpunt voor de stagiaire en lopende zaken worden met de stagebegeleidster besproken. Daarnaast is er voor elke pedagogisch medewerker ook een werkbegeleider. Deze begeleidt de stagiaire op de groepen. Afhankelijk van de wensen en de behoeftes vindt er ondersteuning en begeleiding op aanvraag plaats. Dat houdt in dat de stagiaire zelf aangeeft vragen te hebben/ bijzonderheden te willen bespreken. Echter wordt elke dag in de stagiaire interesse getoond, gevraagd hoe het gaat en of er bijzonderheden zijn. Naar mate de stage vordert mogen de stagiaires steeds meer werkzaamheden

uitvoeren. Eerst onder begeleiding, later steeds meer zelfstandig maar altijd onder toezicht van een gekwalificeerde pedagogisch medewerker. Stagiaires ondersteunen bij de verzorging van de kinderen en de activiteiten die we doen. Onze pedagogisch medewerkers blijven echter altijd eindverantwoordelijke.

Graag verwijst ik ook nog naar het stagebeleid voor een uitgebreide weergave van de stage en de taken die een stagiaire mag/- en kan uitvoeren binnen 't Torentje.

9.11 Samen werken met andere professionals

Wij willen dat elk kind zich bij ons goed kan ontwikkelen en zich fijn voelt bij ons. Onze pedagogisch medewerkers kunnen altijd advies inwinnen bij de manager(s) als zij vragen hebben over hoe zijn een kind het beste kunnen ondersteunen of stimuleren.

Soms blijkt het dat een kind meer ondersteuning nodig heeft dan wij kunnen bieden. Hierin kunnen wij samen werken met externe zorgaanbieders zoals fysiotherapeuten, logopedisten of mensen van het audiologisch centrum. Wij bekijken per situatie hoe wij dit het beste kunnen invullen. Dit doen wij samen met de ouders.

Daarnaast hebben wij ook regelmatig contracten met het consultatiebureau en worden 1x per 3 maanden bijzonderheden bij kinderen besproken. Mochten we het tussentijds nodig vinden ontwikkeling van de kinderen te bespreken dan nemen wij telefonisch contact op met het consultatiebureau.

10. Samenwerking met ouders

Praktijkschets: Een ouder aan het woord: "Bij het ophalen probeer ik altijd even met de leidsters te praten, vragen of het goed is gegaan. Ik let er dan op of ze iets bijzonders vertellen, bijvoorbeeld of hij papier heeft geknipt. Eerst kon hij dat niet en nu heeft hij dat wel gedaan, zulke dingen. Dan weet ik dat ze echt aandacht voor hem hebben gehad. Wat ik moeilijk vind in het contact? Als ik te laat ben, dan zit ik te stressen. En als die leidsters je zo dan aankijken..."

10.1 Rondleiding

Wij vertellen u graag over het kinderdagverblijf en laten het zien. De ouder krijgt een beeld van de locatie en de groepen en kan zo nodig vragen stellen.

10.2 Intakegesprek

Alle nieuwe ouder(s) worden uitgenodigd voor een intakegesprek wordt er informatie gegeven over de organisatie, het kinderdagverblijf en de groep waarin het kind is geplaatst.

Aan de ouder(s) wordt gevraagd informatie te geven over hun kind, zodat het voor ons mogelijk wordt om het kind zo goed mogelijk te begeleiden. Er worden wenafspraken gemaakt en de ouders worden onze regels en uitgangspunten ingelicht.

10.3 Wenbeleid

Voor het wennen en het afscheid, nemen we de benodigde tijd. Op die manier kan niet alleen het individuele kind, maar ook de groep worden voorbereid. Dit geeft de kinderen duidelijkheid en daarmee een gevoel van veiligheid. Tevens stimuleren we hiermee het groepsproces doordat de kinderen bij elkaar betrokken worden. Voor het welbevinden en de ontwikkeling van het kind en de groep is het van belang goed en snel te wennen.

Extern wennen: Nieuwe aanmelding

Als een nieuw kind op het kinderdagverblijf komt mag het altijd eerst, voorafgaand aan de officiële plaatsingsdatum, maximaal twee keer een dagdeel komen wennen. Wennen voorafgaand aan de officiële plaatsingsdatum is alleen mogelijk wanneer de plaatsingsovereenkomst aanwezig is. Wanneer er een kind komt wennen wordt er altijd voldaan aan onze pedagogisch medewerker-kind ratio. Ouder(s) vinden het vaak moeilijk om hun kind 'weg' te brengen. Voor hen is de wenperiode dus ook erg fijn.

In overleg worden de wen-data afgesproken en schriftelijk vastgelegd en ondertekend. Mocht blijken dat het kind langer de tijd nodig heeft om te wennen dan worden in overleg met de ouder(s) nieuwe wenafspraken gemaakt. Bijvoorbeeld nog twee keer een korte dag op de dagen dat het kind ingepland staat of op een andere dag nog een dagdeel als onze pedagogisch medewerker-kindratio (BKR) dat toelaat. De wenperiode kan het beste plaatsvinden binnen een tijdsbestek van maximaal twee weken. Als er langere tijd tussen de wenmomenten zit, gaat het effect van het wennen verloren.

Onze pedagogisch medewerkers hebben ook behoefte aan wenafspraken, zij moeten het kind immers leren kennen. In het belang van het kind zelf, de groep en de medewerkers wordt de ouder(s) gevraagd om in elk geval hun kind minimaal twee keer een korte tijd te brengen.

Omdat wij uitgebreid aandacht besteden aan het kind dat went, kan er bij een (bijna) volledige bezetting maar één kind tegelijk op een groep wennen. Als de groep niet volledig bezet is, bijvoorbeeld bij de start van een nieuwe groep, kan van deze regel worden afgeweken.

Intern wennen: Van kinderdagverblijf naar buitenschoolse opvang

Als een kind doorstroomt naar de BSO wordt, in overleg met de ouder(s), een wenschema opgesteld van minimaal twee keer een dagdeel. In vakanties is het beter voor een kind om niet te wennen. De dagen zijn anders en soms is er een uitje gepland. Als het voor de ouder(s) niet anders kan, wijken wij hiervan af.

Er kunnen maximaal twee kinderen tegelijkertijd op een groep komen wennen. Als deze kinderen van dezelfde groep komen, kunnen zij elkaar steun bieden. Het wennen kan het beste binnen een tijdsbestek van twee weken plaatsvinden.

Pedagogisch handelen tijdens de wenperiode

Het doel van de wenperiode is dat het kind zich veilig voelt in de nieuwe situatie en zich vrij gaat voelen om zich in de groep te voegen, te spelen en zich te ontwikkelen. Naast de tijd die het kind nodig heeft op de groep, is het begeleiden van de nieuwe kinderen van belang. Concreet betekent dit dat:

- de andere kinderen op de hoogte gebracht zijn van de komst van het nieuwe kind;
- het mandje/bakje/tasje voor persoonlijke spulletjes klaar staat;
- het kind wordt voorgesteld in de groep en de andere kinderen die dat kunnen en willen, aan het kind mogen vertellen hoe de dag verloopt, wat de afspraken zijn e.d.;
- wij tijdens de wenperiode continu contact houden met het kind. Zo zitten wij naast of dichtbij het kind dat aan het wennen is en zorgen we voor oogcontact en positieve, bemoedigende woorden;
- wij het kind begeleiden tijdens vrij spel;
- we gaan samen met het kind de ruimte verkennen en laten zien wat het, waar kan doen. Ook gaan wij gericht met hem spelen, zodat het kind ziet wat het kan doen en wat de regels zijn.

10.4 Evaluatiegesprek

Ongeveer na tien weken na aanvang van de opvang van hun kind krijgen ouder(s) de gelegenheid de wenperiode te evalueren en eventuele vragen te stellen in een evaluatiegesprek. Centraal hierin staan het welbevinden van het kind en de bevindingen van de ouder(s).

10.5 Breng- en haalcontacten

Aan het begin van de dag, als de kinderen gebracht worden, en aan het einde van de dag bij het ophalen, proberen wij tijd vrij te maken om met de ouder(s) te praten over het kind en zijn belevenissen. Hierbij letten we wel nadrukkelijk op de groep want we vinden het belangrijk dat er rust op de groep blijft. Daarom zullen wij ook altijd dagelijks in de schriftjes van de kinderen een overdracht schrijven, zodat ouders altijd een complete en uitgebreide overdracht hebben.

10.6 Brengen/halen door anderen

Het kan voorkomen dat een ander persoon het kind komt halen en/- of brengen. Het is belangrijk dat ouder(s) dit vooraf aangeven, zodat onze pedagogisch medewerkers hiervan op de hoogte zijn. Als het kind wordt opgehaald geven wij het niet mee aan iemand anders, indien de ouder(s) ons niet van vooraf op de hoogte hebben gebracht. Wij nemen dan eerst contact op met de ouder(s) alvorens wij

het kind meegeven. Wanneer een onbekende het kind komt halen, vragen we altijd om zich te legitimeren.

10.7 Ouderportaal

Regelmatig schrijven onze pedagogisch medewerkers de voortgang van het kind in het ouderportaal. Er wordt geschreven over de ontwikkeling en het gedrag van het kind, vriendjes en activiteiten. Ouders kunnen zelf privé zaken in het ouderportaal schrijven. Onze pedagogisch medewerker kan hier zo nodig op reageren.

10.8 Kindbespreking

Eenmaal per jaar wordt elk kind uitvoerig besproken naar aanleiding van de observaties en het rapport dat voortkomt uit het kind volgsysteem KIJK. Hiervoor maken wij voor ouders persoonlijke een 10 minutengesprek afspraak. Voor kinderen met een VVE indicatie vindt dit gesprek 2 keer per jaar plaats.

10.9 Nieuwsbrief

Minimaal drie keer per jaar, zullen wij een actuele nieuwsbrief versturen waarin allerlei informatieve maar ook leuke zaken rondom kinderdagverblijf 't Torentje besproken worden.

10.10 Ouderavond

Eenmaal per jaar organiseren wij voor ouders een ouderavond aan de hand van een relevant thema. Per keer is dit een ander thema en per keer kan de insteek van de avond anders zijn. Zo kan het zijn dat de ene keer de avond meer informatief is, terwijl de andere keer de avond meer educatief kan zijn. Behalve voor een stuk informatieoverdracht en betrokkenheid zijn deze avonden ook bedoeld om het contact tussen ouders onderling en tussen ouders en pedagogisch medewerkers te versterken.

Heeft u leuke ideeën of heeft u een thema dat u graag zou willen behandelen tijdens een ouderavond, dan horen wij dat graag van u.

10.11 Oudercommissie

De taak van de oudercommissie is het behartigen van de belangen van de ouders. Minimaal drie ouders van kinderen die op het kinderopvang of de buitenschoolse opvang geplaatst zijn, maken deel uit van de oudercommissie. De ouderraad heeft wettelijk adviesrecht. Iedere ouder kan met vragen, klachten of ideeën terecht bij de oudercommissie. Ouders die graag deelnemen aan de ouderraad zijn van harte welkom.

De oudercommissie fungeert als aanspreekpunt voor de ouders en de manager en zorgt voor een goede en heldere informatieverstrekking aan de ouders. De oudercommissie stelt zich als doel de belangen van de kinderen en de ouders van kinderdagverblijf 't Torentje zo goed mogelijk te behartigen en de ouders te vertegenwoordigen. De oudercommissie adviseert de manager van kinderdagverblijf 't Torentje ten aanzien van kwaliteit van de verzorging, de opvoeding en het kindercentrum en voert regelmatig overleg met de manager. Minimaal vier keer per jaar komt de oudercommissie bij elkaar.

De oudercommissie is een bijzonder en belangrijk orgaan voor kinderopvang 't Torentje en heeft adviesrecht over onder andere:

- De uitvoering van het kwaliteitsbeleid
- Algemeen pedagogisch beleidsplan
- Veiligheids- en gezondheidsbeleid
- Spel en ontwikkelingsactiviteiten
- De vaststelling en wijziging van het Klachtenreglement
- Openingstijden

Daarnaast organiseert de oudercommissie incidenteel activiteiten voor en met ouders en helpt de oudercommissie bij het organiseren van feesten.

10.12 Interne klachtenafhandeling

Kinderopvang 't Torentje levert kwalitatieve kinderopvang en heeft continu haar focus gericht op de naleving van de kwaliteitsprocessen binnen haar organisatie. Desalniettemin kan het zijn dat u als ouder geconfronteerd wordt met een situatie waarover u niet of minder tevreden bent. In het algemeen raden wij ouders aan als er iets dit te bespreken op de plaats waar het zich afspeelt en/- of met de persoon om wie het gaat. Dat kan een pedagogisch medewerker of de locatiemanager. Een rustig gesprek kan vaak al veel oplossen.

Is het voor uw gevoel daarna nog niet opgelost, dan is het goed om een officiële klacht in te dienen middels een klachtenformulier (te vinden op onze Website). De klacht die ouders indienen, wordt zorgvuldig onderzocht. Tijdens de afhandeling van de klacht houden wij de ouder zoveel mogelijk op de hoogte over de voortgang. We streven erna de klacht zo snel mogelijk af te handelen, maximaal binnen zes weken na het schriftelijk indienen. Als reactie op hun klacht, zullen wij een termijn stellen waarbinnen eventuele maatregelen getroffen worden. Zijn ouders echter na deze eerste stap niet tevreden, dan kunnen klachten altijd direct worden voorgelegd aan het klachten loket van de geschillencommissie. Dit doet je via <https://www.klachtenloket-kinderopvang.nl/ouders/>. Komen we hier met elkaar niet uit kan de klacht nog bij de geschillencommissie neergelegd worden. Zie ook onderstaand subhoofdstuk.

10.13 Geschillencommissie

Op 9 november heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Branche kinderopvang geïnformeerd over de verplichting om per 1 januari 2016 aangesloten te zijn bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen, waaraan tevens verbonden is het Klachtenloket Kinderopvang. Kinderopvang 't Torentje heeft hier gehoor aan gegeven en heeft zich per 1 januari 2016 laten registreren bij de Geschillencommissie.

Onderstaand artikel geeft aan hoe de ouder en/of de oudercommissie met een klacht dient om te gaan. Voor meer informatie verwijst kinderdagverblijf 't Torentje u graag door naar de website van de Geschillencommissie www.degeschillencommissie.nl

Geschilartikel Kinderopvang

1. De ouder/ oudercommissie dient de klacht eerst bij de ondernemer in te dienen.
2. Leidt de klacht niet tot een oplossing dan moet het geschil binnen 12 maanden na de datum waarop de ouder/ oudercommissie de klacht bij de ondernemer indiende, schriftelijk of in een ander door de commissie te bepalen vorm bij de Geschillencommissie Kinderopvang (hierna: Geschillencommissie) aanhangig worden gemaakt.
3. Geschillen kunnen zowel door de ouder/ oudercommissie als door de ondernemer aanhangig worden gemaakt bij de Geschillencommissie.

4. Wanneer de ouder/ oudercommissie een geschil aanhangig maakt bij de Geschillencommissie, is de ondernemer aan deze keuze gebonden. Indien de ondernemer een geschil aanhangig wil maken, moet hij de ouder/ oudercommissie schriftelijk of in een andere passende vorm vragen zich binnen vijf weken uit te spreken of hij daarmee akkoord gaat. De ondernemer dient daarbij aan te kondigen dat hij zich na het verstrijken van de voornoemde termijn vrij zal achten het geschil bij de gewone rechter aanhangig te maken.
5. De Geschillencommissie doet uitspraak met inachtneming van de bepaling van het voor haar geldende reglement.
6. Het reglement van de geschillencommissie is beschikbaar via www.degeschillencommissie.nl en wordt desgevraagd toegezonden. De beslissing van de Geschillencommissie geschiedt bij wege van bindend advies. Voor de behandeling van een geschil door de Geschillencommissie is een vergoeding verschuldigd.
7. Uitsluitend de hierboven Geschillencommissie dan wel de gewone rechter is bevoegd van geschillen kennis te nemen.